

Vlaams
Parlement

ingediend op **511** (2015-2016) – Nr. 1
16 oktober 2015 (2015-2016)

Beleidsbrief

Onroerend Erfgoed
2015-2016

ingediend door minister-president Geert Bourgeois

Beleidsbrief 2016 Onroerend Erfgoed

INHOUD

Lijst met afkortingen	6
Managementsamenvatting	7
I. Inleiding	9
II. Implementatie kerntakenplan	10
III. Strategische en operationele doelstellingen.....	12
SD 1. Een vlotte en consequente uitvoering van de nieuwe regelgeving is gegarandeerd.....	12
OD 1.1. Het Onroerendergoeddecreet treedt in werking en zorgt voor vernieuwing en ontwikkeling in het beleidsveld	12
OD 1.2. De uitvoering van het vernieuwde Varendergoeddecreet start en geeft zo zuurstof aan het varendergoedbeleid	15
OD 1.3. Een performant functionerend regelgevend kader wordt ge- waarborgd door regelmatige evaluatie en eventuele bijsturing	16
SD 2. De onroerendergoedzorg is een gedeelde verantwoordelijkheid van verschillende beleidsniveaus en organisaties door vertrouwen te schenken	18
OD 2.1. Het agentschap Onroerend Erfgoed wordt een oplossingsge- richte en proactieve projectpartner in nauwe samenwerking met andere beleidsvelden en overheden	18
OD 2.2. Het agentschap Onroerend erfgoed begeleidt de lokale bestu- ren bij het uitbouwen van een lokaal onroerendergoedbeleid	20
OD 2.3. De nauwe samenwerking tussen en met partnerorganisaties leidt tot een grotere betrokkenheid van eigenaars en beheer- ders.....	22
OD 2.4. Het Vlaamse erfgoedbeleid positioneert zich in een brede Europese en internationale context en focust op erfgoed als een bindende factor voor een duurzame samenleving.....	25
SD 3. Samen met de prioritaire partners worden op transparante wijze de ambities voor de onroerendergoedzorg geformuleerd	28
OD 3.1. De doelmatigheid van het beschermingsinstrumentarium wordt onderzocht en het inventariseren en beschermen van onroerend erfgoed gebeurt aan de hand van hanteerbare deelpakketten	28
OD 3.2. Het agentschap Onroerend Erfgoed ontwikkelt afwegingska- ders en vertaalt deze naar publiek toegankelijke handleidin- gen	31
OD 3.3. Het agentschap Onroerend Erfgoed digitaliseert de dienstver- leningsproducten en zet in op een maximale digitale ontslui- ting van kennis ten behoeve van haar partners.....	32

OD 3.4. De opmaak van een Handhavingsprogramma Onroerend Erfgoed waarborgt de efficiënte inzet van de nieuwe handhavingsinstrumenten, onder meer op het vlak van bestuurlijke handhaving	34
SD 4. Investerings in onroerend erfgoed worden erkend en aangewend als gerichte hefboom voor economische ontwikkeling.....	36
OD 4.1. Het premiestelsel wordt selectief ingezet en geflankeerd door fiscale stimulansen voor investeringen in onroerend erfgoed..	36
OD 4.2. De financiële opportuniteiten worden benut en de risico's worden gespreid door de ondersteuning van alternatieve financierings- en solidariseringsmechanismen	37
SD 5. De zorg voor het onroerend erfgoed levert een positieve bijdrage aan de duurzame ontwikkeling van onze leefomgeving.....	38
OD 5.1. De zorg voor het onroerend erfgoed impliceert duurzaam ruimtegebruik en stimuleert de ruimtelijke kwaliteit	38
OD 5.2. Het beleidsveld onroerend erfgoed participeert aan de discussie rond klimaatverandering en legt de nadruk op hergebruik en zuinig ruimte- en materiaalgebruik	39
OD 5.3. De onderzoeksresultaten rond de waardebeoordeling van onroerend erfgoed worden ruim verspreid en worden mee ingezet om te komen tot een breed gedragen onroerenderfgoedzorg .	40
Bijlage 1: Overzicht initiatieven 2016.....	41
Bijlage 2: Regelgevingsagenda.....	42
Bijlage 3: Opvolging moties en resoluties	45
Bijlage 4: Opvolging aanbevelingen rekenhof	50
Bijlage 5: Opvolging arresten grondwettelijk hof.....	51

LIJST MET AFKORTINGEN

ANB	Agentschap voor Natuur en Bos
CRKC	Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur vzw
GRB	Grootschalig Referentie Bestand
ICOMOS	<i>International Council on Monuments and Sites</i>
IOED	Intergemeentelijke OnroerendErfgoedDienst
IWT	Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie
LNE	Leefmilieu, Natuur en Energie
MB	Ministerieel Besluit
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken
PMV	ParticipatieMaatschappij Vlaanderen
RUP	Ruimtelijk UitvoeringsPlan
RWO	Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed
SBO	Strategisch BasisOnderzoek
UNESCO	<i>United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization</i>
WTCB	Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf

MANAGEMENTSAMENVATTING

Wat is onroerend erfgoed? Waar hecht onze maatschappij belang aan? Waar leggen we onze prioriteiten? En op welke manier behouden en beheren we het waardevolle erfgoed het best? Deze vragen kan de Vlaamse overheid niet alleen beantwoorden, maar dit doet ze samen met alle betrokkenen. Wel maakt het Vlaamse niveau duidelijk wat ze zelf prioritair aanpakt en op welke manier dit zal gebeuren. De adviesverlening wordt meer proactief, constructief en consequent. De focus komt enerzijds op het behoud en beheer van het beschermde onroerend erfgoed en anderzijds op een goede uitvoering van het preventieve archeologische traject. Dit betekent geenszins dat het erfgoed, dat geen beschermingsstatuut geniet, vogelvrij wordt verklaard. Ook andere partners nemen hun verantwoordelijkheid op en hebben het vertrouwen om hiervoor een eigen beleid uit te werken. De Vlaamse overheid ondersteunt dergelijke initiatieven door een kaderstellende en kennisdelende rol op te nemen. Daarom worden bijvoorbeeld de inventarissen onroerend erfgoed gefaseerd vastgesteld. De gemeenten worden beschouwd als volwaardige partners en worden begeleid in het opnemen van hun opdracht. Voor de erkende onroerenderfgoedgemeenten wordt het pakket van bevoegdheden en taken verder uitgebreid. De zorg voor het onroerend erfgoed is een gedeelde zorg. Dit kan enkel als onze partners ook zelf een inbreng hebben in het beleid en er naar hen wordt geluisterd. Daarom zet ik in op overleg en samenwerking op alle niveaus: tussen de verschillende beleidsdomeinen, met de gemeentebesturen, met de verenigingen en niet in het minst met de eigenaars en beheerders van het onroerend erfgoed. Het publicatiebeleid van het agentschap Onroerend Erfgoed wordt aangepast aan de noden van de belanghebbenden. De dienstverleningsprocessen worden maximaal vereenvoudigd en waar mogelijk al digitaal aan de klant aangeboden. Waar het nodig is benut de Vlaamse overheid de voorziene handhavingmogelijkheden. Daarnaast moeten we er ons bewust van blijven dat we altijd opereren in een brede internationale context en dat we ook op internationaal en Europees niveau kunnen inspireren en geïnspireerd worden.

Om naar behoren zorg te dragen voor het onroerend erfgoed, zijn voldoende kennis en financiële middelen nodig. Er zijn verschillende visies over welke middelen beschikbaar moeten gesteld worden en waarvoor deze middelen dan ingezet moeten worden. Het is, zeker in tijden van budgettaire schaarste, zaak om de beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk in te zetten waar ze het meest nodig zijn. Daarom wordt de efficiëntie en effectiviteit van het huidige premiestelsel onderzocht. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal het premiestelsel herdacht en verfijnd worden. Bovendien laat ik, in overleg met de minister van Financiën en Begroting, verschillende mogelijke fiscale stimulansen onderzoeken en zal er een voorstel naar implementatie van een of meerdere maatregelen geformuleerd worden. Daarenboven wordt het investeringsritme van de Vlaamse Erfgoedkluis opgedreven. We mogen niet uit het oog verliezen dat de overheidssteun in de onroerenderfgoedzorg ook een economische return heeft. Aan de hand van een geactualiseerde meetmethode wil ik de impact van onroerenderfgoedzorg op de economie preciezer inschatten. We moeten streven naar een duurzame samenleving die voorziet in de behoeften van de huidige generatie zonder de mogelijkheden van de toekomstige generaties om in hun behoeften te voorzien in gevaar te brengen. Ik ondersteun daarom deze initiatieven die een duurzaam ruimtegebruik met aandacht voor ruimtelijke kwaliteit als doel hebben. Daarenboven vind ik het belangrijk om zuinig om te springen met wat ter beschikking is en om gebruik en hergebruik van onroerend erfgoed aan te moedigen. De jongste jaren is de maatschappelijke discussie over

de betekenis van onroerend erfgoed voor de samenleving steeds belangrijker geworden en is de zorg ervoor in toenemende mate onderwerp van kritische reflectie. Ik laat daarom onderzoeken wat de waarde van het onroerend erfgoed betekent voor onze samenleving, zodat het beleid hierop verder kan bouwen.

Na een grondige voorbereiding in de vorige regeerperiode is de nieuwe regelgeving voor onroerend erfgoed op 1 januari 2015 grotendeels in werking getreden. Dit heeft een hele ommezwaai teweeg gebracht in de onroerenderfgoedsector door andere randvoorwaarden en een andere manier van werken. Ondanks die ingrijpende veranderingen werd de continuïteit van de onroerenderfgoedzorg verzekerd en is er ook dit jaar ingezet op het behoud en beheer van het onroerend erfgoed. Het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 is echter nog niet volledig van kracht en er gebeurt nog heel wat voorbereidend werk om aan alle onderdelen van de regelgeving effectief uitvoering te geven. Het archeologieluik treedt getrapt in werking in 2016. Tegelijk is alles in gereedheid gebracht om ook het gewijzigde Varendfgoeddecreet op 1 januari 2016 van toepassing te maken en ook hier de nodige vernieuwing en afstemming met het Onroerenderfgoeddecreet te realiseren. Het regelgevend werk stopt nooit omdat het belangrijk is de regelgeving constant te monitoren, te evalueren, te optimaliseren en bij te schaven waar nodig. Dit is onder andere ook het doel van de onderzoeken naar de doelmatigheid van het beschermings- en financieringsinstrumentarium. Bovendien zijn ook enkele wijzigingen aan de regelgeving nodig om het kerntakenplan voor Onroerend Erfgoed waar te kunnen maken. Op 17 juli 2015 hechtte de Vlaamse Regering namelijk haar goedkeuring aan de generieke besparingen en kerntakenplannen van de Vlaamse overheid. De acties opgenomen in deze kerntakenplannen dragen vooral bij tot een meer resultaat- en klantgerichte oriëntering. Bepaalde opdrachten van het agentschap Onroerend Erfgoed worden afgebouwd omdat deze taken beter niet door de Vlaamse overheid zelf worden uitgevoerd. Bovendien zal het agentschap Inspectie RWO, waarbinnen de Erfgoedinspectie sinds 2006 heeft geopereerd, per 1 januari 2016 worden opgeheven. In een eerste fase wordt de Erfgoedinspectie ondergebracht in de structuur van het departement LNE.

I. INLEIDING

Op 1 januari 2015 trad het Onroerenderfgoeddecreet in werking. Dit betekende uiteraard een hele omwenteling voor het beleidsveld, vooral op organisatorisch vlak. Iedereen heeft inspanningen geleverd om zich aan te passen en zich de regels eigen te maken. Ondanks deze grote vernieuwingsoperatie bleef de sector zich onverminderd inzetten voor het behoud en het beheer van ons erfgoed. Het onroerend erfgoed werd onderzocht, gewaardeerd, beschermd, beheerd, gerestaureerd, opengesteld en bovenal gekoesterd. Dit toont aan dat er een grote gedrevenheid is om zorg te dragen voor het erfgoed. Ik wil dan ook iedereen bedanken die dit jaar extra inspanningen heeft geleverd om het onroerend erfgoed te behouden en te beheren. De regelgeving betreffende de archeologische erfgoedzorg moet nog grotendeels uitvoering krijgen. Ik maak er een prioriteit van om ook hoofdstuk vijf van het decreet in 2016 van toepassing te maken. Daarnaast krijgt ook het vernieuwde Varend erfgoeddecreet uitvoering.

De broodnodige vernieuwingsoperatie van het juridische instrumentarium is slechts een facet van het beleid. Regelgeving is het kader waarbinnen we allemaal samen werken, dat aangeeft wat de mogelijkheden en beperkingen zijn. De manier waarop we het beleid vorm geven en uitvoeren is ook van essentieel belang. Ik wil dat iedereen zich verantwoordelijk voelt voor het erfgoed en er zorg voor draagt, elk binnen zijn mogelijkheden. Dit kan enkel als er vertrouwen wordt geschonken aan alle partners in de erfgoedzorg en als de besluitvorming transparant verloopt. Het kerntakenplan maakt al duidelijk wat de Vlaamse overheid prioritair opneemt en waar er ruimte is voor anderen om een eigen beleid uit te werken. De gemeenten worden geactiveerd om, complementair aan het Vlaamse niveau, in te zetten op het onroerend erfgoed op hun grondgebied. Het delen van verantwoordelijkheid veronderstelt dat de Vlaamse administratie evolueert van een controlerende naar een proactieve en constructieve partner. Afgelopen jaar zijn eerste stappen al gezet om deze cultuurverandering te verwezenlijken. Dit traject wordt verder gezet.

De Vlaamse overheid vindt de zorg voor het onroerend erfgoed belangrijk en zet hier ook middelen voor in. Deze middelen zijn uiteraard eindig. De laatste jaren loopt de financiering van de onroerenderfgoedzorg tegen de grenzen aan. Ik wil daarom het bestaande financieringsstelsel herdenken maar ga hiervoor niet over een nacht ijs. Aan de hand van verschillende onderzoeken wordende huidige financieringsmechanismen geanalyseerd. Op basis daarvan zal ik komen tot een vernieuwd financieringsstelsel, aangepast aan de hedendaagse noden. In overleg met de minister van Financiën en Begroting onderzoek ik verschillende mogelijke fiscale stimulansen en formuleer ik een voorstel naar implementatie van een of meerdere maatregelen. Dit jaar nog voer ik de "erfgoedlening" in, een kortlopende investerings-stimulerende lening in. Ik ben er bovendien rotsvast van overtuigd dat niet enkel de overheid de nodige financiële stimulansen kan bieden maar dat alternatieve financieringsmogelijkheden soelaas kunnen bieden. De Vlaamse Erfgoedkuis zal in 2016 haar portefeuille verder uitbreiden. Het geheel van deze initiatieven zal leiden tot een onderbouwd financieel beleid, gedragen door verschillende partners.

II. IMPLEMENTATIE KERNTAKENPLAN

Het Vlaamse Regeerakkoord 2014-2019 legt de nadruk op een slanke overheid, die betere resultaten levert met minder middelen. Daarom diende elk beleidsdomein binnen de Vlaamse overheid in 2015 een kerntakenplan op te maken. Dit kerntakenplan geeft aan welke van de huidige activiteiten minder of juist meer essentieel zijn om de beleidsdoelstellingen te bereiken en de dienstverlening te verzekeren. Op basis van deze principes kijkt de Vlaamse overheid kritisch naar haar eigen taken en werking. De kerntakenplannen zetten in op vijf belangrijke assen: eigen dienstverlening, regelgeving, handhaving en inspectie, vergunningen en erkenningen en tot slot subsidies. Elk beleidsdomein kwam zo tot een lijst van af te bouwen, over te dragen of te optimaliseren activiteiten. Op 17 juli 2015 verleende de Vlaamse Regering haar goedkeuring aan de generieke besparingen en kerntakenplannen van de Vlaamse overheid. De acties opgenomen in deze kerntakenplannen dragen vooral bij tot een meer resultaat- en klantgerichte oriëntering.

Het kerntakenplan voor het beleidsveld Onroerend Erfgoed zit vervat binnen het kerntakenplan voor het beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed (RWO). De krachtlijnen voor Onroerend Erfgoed worden hieronder geschetst.

De implementatie van het kerntakenplan vergt in eerste instantie enkele aanpassingen aan de regelgeving (*cf. OD 1.1.*). Op Vlaams niveau komt de klemtoon op het beschermde onroerend erfgoed te liggen. Intussen evolueert de Vlaamse administratie in haar manier van adviseren en wordt de interne werking van het agentschap aangepast. Het agentschap Onroerend Erfgoed zet meer en meer in op proactieve adviesverlening, onder andere bij de uitwerking van de planningsinitiatieven, de ontwikkeling van grote projecten, beide in relatie tot beschermingen en bij de opmaak van beheersplannen voor onroerend erfgoed (*cf. OD 3.2.*). De processen voor het verlenen van toelatingen en het toekennen van erfgoedpremies worden geoptimaliseerd (*cf. OD 3.3.*).

Enkele steden en gemeenten hebben al een lange traditie in het zorg dragen voor hun erfgoed. Anderen worden zich langzaam maar zeker bewust van het belang van een duurzame erfgoedzorg op hun grondgebied. De gemeenten zijn volwaardige partners en worden begeleid in het verder opnemen van hun verantwoordelijkheid door het delen van kennis en expertise (*cf. OD 2.2.*). Dit leidt uiteindelijk tot het versterken van het pakket van bevoegdheden en taken van de erkende onroerenderfgoedgemeenten. Voor sommige taken en bevoegdheden oordeelt de Vlaamse overheid dat deze in feite van lokaal belang zijn en dus niet meer door het Vlaamse bestuursniveau moeten worden uitgeoefend. Zo bijvoorbeeld is het inventariseren van individuele erfgoeditems (gebouwen en landschapselementen) op basis van een geografische aanpak voornamelijk de basis voor een lokaal beleid. Het verlenen van advies aangaande goederen die zijn opgenomen in de inventaris is dan in feite ook een lokale aangelegenheid. Erkende onroerenderfgoedgemeenten bekrachtigen in de toekomst ook zelf de door de erkende archeologen opgestelde archeologienota's voor de uitvoering van archeologisch onderzoek.

Bepaalde bestaande taken worden afgebouwd omdat deze taken beter niet door de Vlaamse overheid zelf worden uitgevoerd. Het gaat over:

- het ontwerpen en beheren van beveiligingssystemen voor onroerend erfgoed;
- het registreren van complexe archeologische vondstmeldingen;
- het beheren en actualiseren van de Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed;
- het beheren van eigen patrimonium;
- het uitvoeren van opdrachten voor derden met betrekking tot ontwerp en coördinatie van werken aan beschermd onroerend erfgoed;
- het uitvoeren van archeologisch post-excavationonderzoek;
- het in eigen beheer uitgeven van wetenschappelijke publicaties (*cf. OD 2.1.*);
- het opnemen van het secretariaat van adviescommissies.

Het is niet mijn bedoeling om taken, die een meerwaarde hebben voor het beleidsveld onroerend erfgoed, stop te zetten. Samen met mijn administratie zal ik nagaan welke actoren het best geplaatst zijn om die taken over te nemen en hen aanmoedigen en ondersteunen om dit ook effectief te doen.

In deze beleidsbrief vormt de implementatie van het kerntakenplan geen afzonderlijke doelstelling aangezien de uitvoering van het kerntakenplan transversaal verschillende strategische en operationele doelstellingen van mijn beleidsnota doorkruist. Doorheen deze beleidsbrief wordt daarom aangegeven wanneer een initiatief kadert binnen de implementatie van het kerntakenplan. Onder de verschillende doelstellingen wordt verduidelijkt hoe de opgesomde acties uit het kerntakenplan worden verwezenlijkt.

III. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

SD 1. Een vlotte en consequente uitvoering van de nieuwe regelgeving is gegarandeerd

Na een grondige voorbereiding in de vorige regeerperiode is de nieuwe regelgeving voor onroerend erfgoed op 1 januari 2015 grotendeels in werking getreden. Dit heeft een hele ommezwaai teweeg gebracht in de onroerenderfgoedsector door andere randvoorwaarden en een andere manier van werken. Het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 is echter nog niet volledig van kracht en er gebeurt nog heel wat voorbereidend werk om aan alle onderdelen van de regelgeving effectief uitvoering te geven in 2016. Tegelijk werd alles in gereedheid gebracht om het gewijzigde Varenderfgoeddecreet op 1 januari 2016 in werking te laten treden en ook hier de nodige vernieuwing te brengen. Het regelgevend werk stopt nooit omdat het belangrijk is de regelgeving constant te monitoren, te evalueren, te optimaliseren en bij te schaven waar nodig. Bovendien zijn ook enkele wijzigingen aan de regelgeving nodig om het kerntakenplan voor Onroerend Erfgoed waar te kunnen maken.

OD 1.1. Het Onroerenderfgoeddecreet treedt in werking en zorgt voor vernieuwing en ontwikkeling in het beleidsveld

1) Stand van zaken 2015

Om verder uitvoering te geven aan het Onroerenderfgoeddecreet zijn er in het afgelopen jaar onder andere bijkomende bepalingen opgesteld voor de uitvoering van het preventief archeologisch traject (hoofdstuk 5 van het Onroerenderfgoeddecreet), voor het toekennen van een premie voor buitensporige opgravingskosten, het betoelagen van erkende archeologische solidariteitsfondsen, voor het naleven van de informatieverplichtingen en voor het verkrijgen van het statuut als 'open erfgoed'. Tegelijk worden enkele technische wijzigingen doorgevoerd. Het besluit tot wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 werd op 17 juli 2015 voor een eerste keer principieel goedgekeurd. Naar verwachting zal deze wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit eind 2015 voltooid zijn.

Deze wijziging zal het archeologieluik van het decreet in werking doen treden. Hierdoor worden de bepalingen van de Conventie van Valletta (Raad van Europa, 1992) geïmplementeerd in de Vlaamse regelgeving. Naast het uitwerken van de uitvoeringsbepalingen, werden ook al andere voorbereidingen getroffen om dit vernieuwd beleid te kunnen uitvoeren. In 2015 werden al 33 natuurlijke personen en 8 rechtspersonen aangeduid als erkend archeoloog en zijn er 492 erkende metaaldetectoristen (*aantallen tot 2 oktober 2015*). De inventarismethodologie voor het vaststellen van de archeologische zones is vastgesteld, samen met de andere inventarismethodologieën (*cf. OD 3.1.*). De Code van Goede Praktijk voor archeologie is klaar om bij de inwerkingtreding van het archeologieluik, voorzien op 1 januari 2016, te worden vastgesteld. Die inwerkingtreding zal gradueel gebeuren om ervoor te zorgen dat de nodige aanpassingen door de actoren op het terrein kunnen gebeuren.

Daarnaast zijn er, in samenwerking met het agentschap voor Natuur en Bos (ANB), bepalingen opgesteld over de geïntegreerde beheersplannen voor natuur, bos en landschap, in afstemming met een wijziging van de desbetreffende

natuurregelgeving. Hiertoe werd het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering betreffende de natuurbeheerplannen en de erkenning van de natuurreservaten voor een eerste keer principieel goedgekeurd op 14 maart 2015. Samen met alle betrokken administraties en actoren op het terrein wil ik de nieuwe mogelijkheden van dit instrument verkennen.

Ik ondertekende ook verschillende ministeriële besluiten. Het besluit tot vaststelling van de nieuwe herkenningstekens was daar een van. Het herkenningsteken is nu een wit vaantje met een gele driehoekige punt rechtsonder. Het herkenningsteken is gebaseerd op het Nederlandse monumentenbord en kwam tot stand in samenwerking met de Nederlandse collega's. Het nieuwe herkenningsteken is speciaal ontwikkeld om beschermd erfgoed meer zichtbaarheid te geven en is daarom eenvormig voor alle mogelijke soorten onroerend erfgoed. Het geldt voor beschermde cultuurhistorische landschappen, stads- en dorpsgezichten, archeologische sites en monumenten. Het bord kan door eigenaars, beheerders, huurders en erfpachtnemers gratis besteld worden bij het agentschap Onroerend Erfgoed.

Het nieuwe herkenningsteken voor beschermde monumenten in Vlaanderen.

Daarnaast ondertekende ik ook nog ministeriële besluiten over de criteria voor structurele voorafnames bij de erfgoedpremie, met de lijst van forfaitaire werkzaamheden, en met het wedstrijdreglement voor de Onroenderfgoedprijs. Het ministeriële besluit over de eenheidsprijzen voor subsidies aan de intergemeentelijke diensten en de depots is in voorbereiding (*cf. OD 2.3., initiatief 14*).

De nieuwe regelgeving heeft een geheel nieuw instrument in het leven geroepen om het erfgoed te behouden en ontwikkelen, namelijk het "onroenderfgoedrichtplan". Een dergelijk onroenderfgoedrichtplan vertrekt vanuit de erfgoedwaarden en geeft een visie op de gewenste toekomstige ontwikkeling van de onroerende goederen. Een onroenderfgoedrichtplan kan vertrekken vanuit een thematische of een gebiedsgerichte invalshoek. Aangezien dit instrument een volledig nieuw gegeven is, dient het eerst te worden uitgetest. Daarom werden in 2015 twee proefprojecten opgestart, namelijk een proefproject over hoogstamboomgaarden in Haspengouw en een proefproject over het mergelland in de gemeente Riemst. Aan de hand van deze projecten wil ik de nieuwe mogelijkheden van het instrument verkennen.

Het Onroerenderfgoeddecreet gaat uit van een gedeelde zorg voor het onroerend erfgoed en op basis van de regelgeving worden actoren erkend als partner. De gemeente Koksijde is een pionier op dit vlak en werd zo de eerste erkende onroerenderfgoedgemeente in Vlaanderen. Daarnaast zijn er nog 42 gemeenten die zijn aangesloten bij een erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst. (cf. OD 2.2.) Voor het eerst kunnen ook depots, die zich specifiek richten op het behoud en beheer van het onroerend erfgoed, hiervoor worden erkend en subsidies voor hun werking ontvangen. In 2015 zijn al elf aanvragen tot erkenning ingediend. Negen depots voldoen aan de voorwaarden en hebben deze erkenning gekregen, namelijk: De Zwarte Doos (Gent), De Pakhuizen (Brugge), het Provinciaal Archeologisch Museum Velzeke (Zottegem), het Provinciaal ErfgoedCentrum Ename (Oudenaarde), het onroerenderfgoeddepot Vlaams-Brabant (Asse), het Provinciaal Archeologisch Depot (Antwerpen), TRAM 41 (Turnhout), het onroerenderfgoeddepot Waasland (Sint-Niklaas) en het archeologisch depot van SOLVA (Erembodegem). Met de erkenning van de onroerenderfgoeddepots wil ik de kwalitatieve werking van de depots verbeteren en versterken. Tegelijk leidt de erkenning tot het samen zoeken naar oplossingen om de deponering van onroerend erfgoed te faciliteren. Samen met het van rechtswege erkend depot van het agentschap beschikt Vlaanderen nu over tien erkende onroerenderfgoeddepots. Door de onroerenderfgoeddepots in te schakelen in een Vlaams depotnetwerk, wordt ook de samenwerking tussen de depots versterkt. Binnen het netwerk zal elk depot zijn specifiek profiel bepalen en verder afstemmen. In het agentschap Onroerend Erfgoed werd een medewerker aangesteld om het depotnetwerk op te starten.

2) Initiatieven 2016

Initiatief 1: Aanpassen van de regelgeving aan het kerntakenplan

In uitvoering van het kerntakenplan Onroerend Erfgoed zijn volgende aanpassingen aan de bestaande regelgeving nodig en in voorbereiding (cf. II. *Implementatie kerntakenplan*):

- het schrappen van het advies van het agentschap Onroerend Erfgoed over sloop of kap van onroerend erfgoed opgenomen in de vastgestelde inventaris bouwkundig erfgoed en de vastgestelde inventaris houtige beplantingen met erfgoedwaarde (wijziging decreet);
- het schrappen van het advies van het agentschap Onroerend Erfgoed over aanvragen voor werken op percelen palend aan beschermde monumenten (wijziging besluit);
- het schrappen van het advies van het agentschap Onroerend Erfgoed over functiewijzigingen voor zonevreemde gebouwen opgenomen in de vastgestelde inventaris bouwkundig erfgoed (wijziging besluit);
- het uitbreiden van de opdracht van erkende onroerenderfgoedgemeenten met de bekrachtiging van archeologienota's (wijziging decreet en wijziging besluit);
- het schrappen van de formele aanvraag en goedkeuring van de aanvraag tot opmaak van een beheersplan (wijziging besluit);
- het verplicht maken van een motivering voortbouwend op het beheersplan voor alle door een beheersplan niet-vrijgestelde toelatingsplichtige handelingen door de aanvrager (wijziging decreet en besluit);
- het focussen op beschermd erfgoed waardoor bijvoorbeeld het toekennen van de Onroerenderfgoedprijs enkel gebeurt voor projecten over beschermd erfgoed of erfgoedlandschappen (wijziging decreet en besluit).

Eerst dienen uiteraard de wijzigingen aan het Onroerenderfgoeddecreet en andere decreten te worden doorgevoerd. Voor de noodzakelijke wijzigingen aan diverse besluiten wordt een wijzigingsbesluit aan de Vlaamse Regering ter goedkeuring voorgelegd na de plenaire bespreking en stemming in het Vlaams Parlement van het wijzigingsdecreet. De volledige aanpassing van de regelgeving Onroerend Erfgoed aan het kerntakenplan wordt in 2016 afgerond.

Initiatief 2: Opstellen van een methodologie voor de opmaak van een onroerenderfgoedrichtplan

De proefprojecten over de hoogstamboomgaarden en de mergelgroeven worden in 2016 verder uitgevoerd. De inventarisatie en waardering worden afgerond en een methodologie voor de opmaak van een onroerenderfgoedrichtplan wordt uitgewerkt. Een participatief traject, waarbij alle betrokkenen worden uitgenodigd om deel te nemen aan het ontwikkelingstraject, maakt zeker deel uit van deze methodologie. Eind 2016 is er een procesnota klaar die richting moet geven bij de opmaak van andere onroerenderfgoedrichtplannen.

Initiatief 3: Opstarten van het Vlaamse depotnetwerk

Begin 2016 is het projectplan klaar voor de oprichting van het Vlaamse depotnetwerk en zijn de verkennende gesprekken met mogelijke partners opgestart. Ik stem af met het domein Cultuur over een door Vlaanderen geregisseerde depotwerking. Ook het agentschap Onroerend Erfgoed neemt zijn rol en verantwoordelijkheid op als van rechtswege erkend onroerenderfgoeddepot. Het depotprofiel van het agentschap wordt geactualiseerd en verder afgestemd met de andere erkende depots binnen het depotnetwerk. Er wordt ingezet op het verder uitwerken van een conservatiebeleid en op het optimaliseren en automatiseren van de processen. Het agentschap deelt actief zijn kennis en expertise over het beheer van de (in hoofdzaak archeologische) collecties.

In september 2015 keurde de Vlaamse Regering het projectplan en begroting voor de bouw van de kennissite in Vilvoorde goed. Dit plan zorgt er voor dat het agentschap nog voor het einde van deze regeerperiode zal beschikken over een kwaliteitsvolle depotinfrastructuur die alle hedendaagse noden kan lenigen en waarbij er synergiën zijn met de centrale archiefdienst, het kunstwerkendepot en de goetheek van de Vlaamse overheid.

OD 1.2. De uitvoering van het vernieuwde Varend erfgoeddecreet start en geeft zo zuurstof aan het varend erfgoedbeleid

1) Stand van zaken 2015

Het decreet van 29 maart 2002 tot bescherming van het varend erfgoed werd op 9 mei 2014 gewijzigd. Dit gebeurde op vraag vanuit het veld aangezien er na meer dan tien jaar praktijkervaring werd vastgesteld dat het decreet enkele tekortkomingen had. In 2015 werden de uitvoeringsbepalingen bij dit decreet in een nieuw besluit uitgewerkt. Het besluit wordt goedgekeurd en op gepaste wijze gecommuniceerd aan de belanghebbenden. De eigenaars en beheerders van varend erfgoed zijn uiteraard de belangrijkste doelgroep. Het agentschap organiseert daarom eind 2015 een infosessie waarbij de vernieuwde regelgeving wordt uitgelegd en waar er de gelegenheid is om vragen te stellen. Er verschijnt

ook een brochure over het behoud en beheer van het varend erfgoed. De nodige modelformulieren worden ter beschikking gesteld op de website. Alles is klaar om het vernieuwde Varenderfgoeddecreet op 1 januari 2016 in werking te laten treden.

2) *Initiatieven 2016*

Initiatief 4: Uitvoeren van het gewijzigde Varenderfgoeddecreet

Ik ben ervan overtuigd dat de vernieuwing van het Varenderfgoeddecreet een nieuw elan zal geven aan het behoud en beheer van het varend erfgoed in Vlaanderen. Begin 2016 stel ik eerst de inventarismethodologie voor het varend erfgoed vast, net zoals dat voor het onroerend erfgoed is gebeurd (*cf. OD 3.1.*). Hierna kan ook de inventaris van het varend erfgoed zelf worden vastgesteld. De vaartuigen opgenomen op deze inventaris kunnen een wimpel als herkenningsteken aanbrengen en zullen in de toekomst van bepaalde voordelen en vrijstellingen kunnen genieten.

Naast een beheerspremiereregeling, steeds in uitvoering van een goedgekeurd beheersprogramma, komt er ook een mogelijkheid om een onderhoudspremie toe te kennen voor welbepaalde onderhoudswerken. Deze procedure stimuleert het regelmatig onderhoud van het varend erfgoed en het in een werkende staat houden van deze vaartuigen. Tegelijk wordt ook de procedure voor de opmaak van een beheersprogramma eenvoudiger. In partnerschap met de eigenaars en beheerders wil ik zo het varend erfgoed in een goede werkende staat houden zodat zij ook als echte ambassadeurs kunnen optreden voor het watererfgoed in Vlaanderen.

Initiatief 5: Vrijstellingen verkrijgen voor varend erfgoed

Enkele artikels van het Varenderfgoeddecreet krijgen nog niet onmiddellijk uitvoering omdat er verder overleg nodig is met andere partners. Zo zijn in artikel 3/9 en artikel 12 de mogelijkheden ingeschreven om vrijstellingen en voordelen te verbinden aan de opname van varend erfgoed in de inventaris of aan de bescherming van een vaartuig. Mijn administratie heeft in eerste instantie een overleg opgestart met het departement Mobiliteit en Openbare Werken (MOW), de Vlaamse havens en de waterwegbeheerders om na te gaan welke mogelijkheden er zijn. In 2016 wil ik tot een lijst van mogelijke vrijstellingen en voordelen voor het geïnventariseerde varend erfgoed komen.

OD 1.3. Een performant functionerend regelgevend kader wordt gewaarborgd door regelmatige evaluatie en eventuele bijsturing

1) *Stand van zaken 2015*

Om na te gaan of een beleidsinstrument de vooropgestelde doelstellingen bereikt, is het van belang dat dit instrument gemonitord wordt. Dit geldt ook voor de regelgeving die begin dit jaar in werking is getreden. Ik wil van begin af aan nagaan of we wel de juiste instrumenten inzetten. Daarom werd gezorgd voor een aangepaste indicatorenset voor het monitoren van de nieuwe regelgeving. Aan de hand van deze weloverwogen indicatoren kunnen we nagaan of de nieuwe regelgeving efficiënt en effectief is. Dit is de basis voor de vooropgestelde evaluatie van het Onroerenderfgoeddecreet halverwege 2017,

zoals vooropgesteld in het Vlaamse Regeerakkoord, en de jaarlijkse evaluatie van het archeologieluik, zoals dit decretaal is opgelegd.

2) *Initiatieven 2016*

Initiatief 6: Monitoren en voorbereiden van de evaluatie van de regelgeving

In 2016 wordt de evaluatie van de onroerenderfgoedregelgeving voorbereid. Hiertoe wordt een specifiek monitoringssysteem uitgewerkt in functie van de evaluatie en eventuele bijsturing in 2017. De regelgeving wordt uiteraard niet alleen geëvalueerd op basis van cijfers. Het agentschap houdt op structurele wijze de knelpunten bij die de regelgeving in de praktijk met zich meebrengt. Op basis van het geheel van deze verzamelde informatie kan worden bekeken of de beleidsdoelstellingen worden bereikt.

Initiatief 7: Opleveren van de Erfgoedbalans

De erfgoedbalans kadert in de beleidsmonitoring en -evaluatie. Ze bundelt feitelijke gegevens over de zorg voor het bouwkundig, landschappelijk, archeologisch en varend erfgoed in Vlaanderen doorheen de afgelopen decennia. Het oorspronkelijke opzet van dit project, dat al enige jaren loopt, is intussen bijgestuurd en legt nu de focus op het weergeven van een overzicht van het gevoerde beleid en de effecten ervan. Het wordt dus een van de uitgangspunten voor een evenwichtige toetsing van het gevoerde onroerenderfgoedbeleid in Vlaanderen. Vertrekpunt zijn cijfermatige analyses over aspecten als geïnventariseerd en beschermd erfgoed, de staat en het beheer van dit erfgoed, de kennis erover en de rol die de diverse actoren en het publiek in dit gebeuren spelen. De Erfgoedbalans is klaar in 2016 en wordt eind 2016 verspreid en gecommuniceerd.

SD 2. De onroerenderfgoedzorg is een gedeelde verantwoordelijkheid van verschillende beleidsniveaus en organisaties door vertrouwen te schenken

De zorg voor het onroerend erfgoed kan niet alleen door de Vlaamse overheid worden verwezenlijkt. Het is een opdracht van ons allemaal waarbij iedere overheid, instantie en burger een andere rol opneemt. Ik wil ertoe komen dat iedereen zich verantwoordelijk voelt. Dit kan enkel als onze partners ook zelf een inbreng hebben in het beleid en er naar hen wordt geluisterd. Daarom zet ik in op overleg en samenwerking op alle niveaus: tussen de verschillende beleidsdomeinen, met de gemeentebesturen, met de verenigingen en niet in het minst met de eigenaars en beheerders van het onroerend erfgoed. Daarnaast moeten we er ons van bewust blijven dat we steeds opereren in een brede internationale context en dat we ook op internationaal en Europees niveau kunnen inspireren en geïnspireerd worden.

OD 2.1. Het agentschap Onroerend Erfgoed wordt een oplossingsgerichte en proactieve projectpartner in nauwe samenwerking met andere beleidsvelden en overheden*1) Stand van zaken 2015*

Het agentschap Onroerend Erfgoed past zijn interne werking aan op basis van de conclusies uit het kerntakenplan (*cf. II. Implementatie kerntakenplan*). De huidige werking is in hoofdzaak gebaseerd op het adviseren van concrete en uitgewerkte plannen en projecten vanuit een gedegen kennis en expertise over het onroerend erfgoed. Hierbij moet echter altijd met verschillende belangen en standpunten rekening worden gehouden. Deze adviesverlening achteraf stuit soms op onbegrip, waaruit ook weerstand kan vloeien. Op die manier wordt het voor de verschillende partijen moeilijk en frustrerend om de doelstellingen te realiseren. Daarom vindt er binnen de administratie een omslag plaats waar de nadruk nog meer komt te liggen op het proactief adviseren van planningsinitiatieven en grote projecten en op het structureel verankeren van vooroverleg. Daarenboven maakt de Vlaamse overheid duidelijk wat haar prioriteiten zijn. In het kerntakenplan wordt er voor gekozen om op het Vlaams niveau de focus te leggen op het beschermd onroerend erfgoed waardoor er ook ruimte komt voor andere partners om zich te ontfemen over taken, die de Vlaamse overheid niet (meer) prioritair opneemt.

In dit kader beklemtoonde de regering in het Vlaams Regeerakkoord de nood aan een merkbare cultuurverandering van de Vlaamse administratie bevoegd voor het onroerend erfgoed. De administratie dient meer oplossingsgericht en klantgericht te werken en zich te gedragen als een betrouwbare en proactieve projectpartner. Om klantgericht te kunnen werken, is het een noodzakelijke voorwaarde om de klant te kennen maar bovenal om de mening van de klant te kennen. Daarom liet het agentschap Onroerend Erfgoed voor de belangrijkste klantgeoriënteerde processen een klantentevredenheidsonderzoek uitvoeren door een onafhankelijk onderzoeks- en adviesbureau. Bij dit onderzoek werd in hoofdzaak de doelgroep van eigenaars en beheerders bevroegd, zowel van de private als van de publieke sector. Daarnaast werd ook gepeild naar de mening van de vergunningverlenende overheden en van de professionele onroerenderfgoedsector. Deze bevraging biedt een belangrijk toetsingskader en bijkomende aanknopingspunten voor het al lopende actieprogramma van het

cultuurveranderingstraject. Intussen entte het agentschap al een vernieuwde communicatiestrategie op dit onderzoek. Het agentschap zal transparant communiceren en optimaal zijn kennis delen op maat van de belanghebbenden en zo het draagvlak voor onroerend erfgoed verbreden. Er komt een nieuw beleid voor de eigen publicaties, aangepast aan de noden van de klanten, en de communicatiekanalen worden geoptimaliseerd (*cf. II. Implementatie kerntakenplan*). Dit gebeurt vanzelfsprekend in overleg met de verschillende belanghebbenden. Hiervoor werd in april van dit jaar een brede brainstormsessie met de belangrijkste partners georganiseerd. De resultaten hiervan en een eerste actieplan werden gecommuniceerd aan alle deelnemers van deze sessie.

Intussen heeft de administratie de resultaten van de klantentevredenheidsbevraging niet afgewacht om al concrete initiatieven te nemen in het kader van de cultuuromslag. De medewerkers van het agentschap volgden intensieve opleidingen om de dienstverlening te verbeteren en de besluitvorming transparanter te maken. De erfgoedconsulenten, die het meest in aanraking komen met de klant, kregen bijvoorbeeld een uitgebreide training "klantgericht handelen". Samenwerken met de klant, in een geest van vertrouwen en oplossingsgerichtheid, werd hier voorop gesteld. Het is zeer belangrijk dat er steeds consequent en eenduidig wordt geadviseerd, zowel door het agentschap zelf als door actoren die deze adviserende taken op zich nemen. Hiervoor is het ontwikkelen en uitbrengen van afwegingskaders en handleidingen essentieel. Zo werden dit jaar onder andere al een afwegingskader over cultuurgoederen in beschermd monumenten, een handleiding over *assessment* van archeologische sporen en vondsten en een handleiding over omgaan met monumentale bomen uitgewerkt. Verder wordt nog dieper ingegaan op deze afwegingskaders en handleidingen (*cf. OD 3.2.*). Dergelijke richtlijnen bevorderen niet alleen een standvastige en transparante adviesverlening, maar verschaffen ook inzichten aan de eigenaars, beheerders en professionelen over de visie op het behoud en beheer van het onroerend erfgoed. Om tot een goede samenwerking te komen tussen klant en consulent is wederzijds begrip immers onontbeerlijk.

In 2015 heeft het agentschap Onroerend Erfgoed bij de beleidsvoorbereiding en -evaluatie ook meer ingezet op overleg met belangengroepen, onder andere de archeologische sector, de restauratiesector, de gesubsidieerde partners, de kunststeden, de landbouwsector, de bouwsector, de ontginningsector, ... Zo kunnen de belangen en bekommernissen van de betrokkenen beter worden meegenomen. Afstemming met de andere beleidsvelden, bijvoorbeeld met Ruimtelijke Ordening, Natuur Cultuur, Toerisme, Mobiliteit, Gelijke Kansen, ... is intussen structureel ingebed in de werking van de organisatie. De vruchten kunnen hiervan al worden geplukt. Zo maakte het agentschap Onroerend Erfgoed eind 2014 afspraken met het departement Landbouw en Visserij over de structurele organisatie van vooroverleg over uitbreidingsdossiers voor actieve landbouwbedrijven, over het oplijsten van "probleemdossiers" en het organiseren van een studiedag. In 2015 verscheen de "Inspiratiegids Toeristische Erfgoedontsluiting" in samenwerking met het beleidsveld Toerisme. In samenwerking met het agentschap Toegankelijk Vlaanderen werden de onderzoeksresultaten over de afstemming tussen Onroerend Erfgoed en Toegankelijkheid bekend gemaakt en zijn goede voorbeelden gepubliceerd. In navolging hiervan werden beleidsdoelstellingen opgesteld en is er een voorstel voor de aanpassing van de Toegankelijkheidsverordening waardoor afstemming beter kan worden gerealiseerd.

2) *Initiatieven 2016*

Initiatief 8: Blijvend werken aan een cultuurverandering

Het werken aan een klantgerichte en oplossingsgerichte overheid stopt nooit. In 2016 wordt uitvoering gegeven aan het actieplan dat is getoetst aan de resultaten van het klanttevredenheidsonderzoek. Verschillende acties zullen ertoe leiden dat de dienstverlening van de administratie meer en meer is afgestemd op het doelpubliek. Proactief, constructief en consequent werken zijn hierbij sleutelbegrippen. Het agentschap zet bovendien in op een heldere communicatie naar de belanghebbenden op maat van de doelgroep. Op regelmatige basis zullen de klanten bevraagd en geconsulteerd worden om zo de vinger aan de pols te houden.

Het opleidingstraject van de medewerkers van het agentschap wordt voortgezet. De geproduceerde afwegingskaders en richtlijnen zijn bekend binnen het agentschap en worden gedragen. Er wordt gezorgd voor een brede afstemming hierover en een internalisering van deze kaders en richtlijnen om te komen tot een consequente en eensgezinde adviesverlening. Er wordt verder ingezet op het delen van de kennis en expertise van het agentschap met de sector en met belanghebbenden. Dat gebeurt aan de hand van handleidingen en vorming.

OD 2.2. Het agentschap Onroerend erfgoed begeleidt de lokale besturen bij het uitbouwen van een lokaal onroerenderfgoedbeleid

1) *Stand van zaken 2015*

Vanaf dit jaar was een erkenning als onroerenderfgoedgemeente voor het eerst mogelijk. Eén gemeente heeft meteen de sprong gewaagd en een erkenning aangevraagd. Dit is de gemeente Koksijde. Deze gemeente spant zich al geruime tijd in voor het behoud en beheer van het onroerend erfgoed op haar grondgebied en vervult op dat vlak zeker al een voorbeeldfunctie. Koksijde voldoet aan alle erkenningsvoorwaarden en is dus sinds 1 juli van dit jaar een erkende onroerenderfgoedgemeente. Het agentschap Onroerend Erfgoed begeleidt Koksijde in dit nieuwe traject. De opdrachten en processen van de Vlaamse Overheid en de erkende onroerenderfgoedgemeente dienden op elkaar te worden afgesteld. Deze ervaringen met de eerste erkende onroerenderfgoedgemeente zijn zeer bruikbaar om een coachingstraject uit te bouwen voor die gemeenten die een erkenning in overweging nemen.

Er kon ook een erkenning als Intergemeentelijke OnroerendErfgoedDienst (IOED) worden aangevraagd. Enkele bestaande Intergemeentelijke Archeologische Diensten en IOED'en waren in 2015 al klaar om een erkenning aan te vragen. Het agentschap ontving tien aanvragen waarvan er zes effectief werden goedgekeurd. Het gaat om de volgende intergemeentelijke diensten: Winar (Bekkevoort, Haacht, Holsbeek en Rotselaar), Portiva (Glabbeek, Linter, Hoegaarden en Tienen), Radar (Hooglede, Ingelmunster, Izegem, Lichtervelde, Moorslede, Roeselare en Staden), Erfgoed Noorderkempen (Arendonk, Baarle-Hertog, Beerse, Hoogstraten, Merksplas, Kasterlee, Ravels, Rijkevorsel, Oud-Turnhout, Turnhout en Vosselaar), Leiedal (Anzegem, Avelgem, Deerlijk, Harelbeke, Kortrijk, Kuurne, Lendeledede, Menen, Spiere-Helkijn, Waregem,

Wevelgem en Zwevegem) en Zolad+ (Bilzen, Lanaken, Riemst en Voeren). Na mijn beslissing tot erkenning van deze zes diensten, ging de administratie een individueel gesprek aan met de erkende IOED'en om feedback te geven over de aanvraagdossiers en om het verdere traject toe te lichten. In het kader van de subsidieaanvragen werden bovendien al samenwerkingsovereenkomsten afgesloten met de erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten.

Op basis van de eerste ondervindingen met erkenningsaanvragen werden de bestaande informatiekanalen (website, formulieren) bijgeschaafd en verfijnd. Er is intussen een digitaal loket opgezet waar potentiële erkenningsaanvragers terecht kunnen. In het najaar wordt een infosessie georganiseerd voor mogelijke nieuwe aanvragers.

2) *Initiatieven 2016*

Initiatief 9: Verder uitbouwen van het structureel overleg met onroerenderfgoedgemeenten en intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten

In 2016 wordt het coachingstraject voor onroerenderfgoedgemeentes geëvalueerd en uitgewerkt in functie van de nieuwe erkenningsaanvragen van onroerenderfgoedgemeentes. Het agentschap start een netwerk op met erkende IOED'en en erkende onroerenderfgoedgemeenten, met aandacht voor het uitwisselen van ervaringen en kennis.

Initiatief 10: Implementeren van het kerntakenplan in samenwerking met het gemeentelijk niveau

Het kerntakenplan (*cf. II Implementatie kerntakenplan*) onderschrijft voluit het principe van subsidiariteit. Dit wil zeggen dat de Vlaamse overheid zich niet meer ontfert over bevoegdheden of taken die ook op lokaal niveau uitgeoefend kunnen worden. Zo zal het agentschap Onroerend Erfgoed de adviezen afbouwen die in feite tot de gemeentelijke autonomie behoren. De gemeenten krijgen zo de kans om een eigen beleid over het onroerend erfgoed uit te bouwen en verdienen hiervoor alle vertrouwen van het Vlaamse niveau. Het kerntakenplan wordt daarom ook in overleg met de gemeenten geïmplementeerd waarbij de gemeenten ondersteund worden en er praktische afspraken worden gemaakt. Ik zal dit doen in overleg met de paritaire commissie decentralisatie, waarbij wordt bekeken hoe de decentralisatie het beste gebeurt. Het kerntakenplan wordt op transparante wijze aan alle betrokkenen gecommuniceerd.

Het inventariseren van individuele erfgoeditems op basis van een geografische benadering wordt overgeheveld naar het lokale bestuursniveau, samen met de adviesverlening die hiermee samenhangt. Ook advisering over de functiewijzigingen voor zonevreedemde beschermde gebouwen en voor werken op percelen palend aan een beschermd monument zal in de toekomst worden doorverwezen naar de gemeente. Het is ook de bedoeling dat (archeologie)nota's in de toekomst worden bekrachtigd door de erkende onroerenderfgoedgemeente (*cf. OD 1.1., initiatief 1*).

Initiatief 11: Uitwerken van een handleiding voor de lokale besturen voor de inventarisatie van het lokaal onroerend erfgoed

In uitvoering van het kerntakenplan zullen lokale besturen meer en meer een rol opnemen bij het inventariseren van bouwkundig en landschappelijk erfgoed. Ze

worden geactiveerd om zelf een lokaal beleid uit te tekenen en uit te voeren. Ook hierin begeleidt het agentschap de gemeentebesturen, onder meer door de opmaak van een draaiboek en een handleiding voor inventarisatie van bouwkundig erfgoed en door het ter beschikking stellen van standaarden voor de invoer en de *online*-publicatie van inventarisgegevens. In samenwerking met de minister van Omgeving worden modelvoorbeelden over de mogelijke verwerking van gegevens in het lokale beleid (RUP, gemeentelijke verordering, ...) aangereikt. Het project in de gemeente Bierbeek, waar met vrijwilligers werd gewerkt, is hiervoor leerrijk. Het handboek "Verankeren van erfgoed in ruimtelijk beleid", gepubliceerd in 2015, vormt een eerste leidraad voor de gemeenten (cf. OD 5.1., *initiatief 28*). In 2015 startten twee Antwerpse proefprojecten enerzijds voor Berendrecht en Zandvliet en anderzijds voor de tentoonstellingswijk, die zeer intensief begeleid worden door het agentschap zodat hierna andere gemeenten dit als voorbeeld kunnen gebruiken. Ik zal deze proefprojecten in overleg met mijn collega bevoegd voor Omgeving evalueren en op basis hiervan zal een communicatie aan de gemeenten opgezet worden.

Initiatief 12: Conserveren en ontsluiten van De Kogge in samenwerking met de stad Antwerpen

Ik blijf me inzetten voor het conservatieproject van de Kogge. De stad Antwerpen heeft het engagement opgenomen om te zorgen voor de ontsluiting van het middeleeuwse scheepswrak in een nieuw maritiem museum en een actief belevingsmuseum op het Eilandje.

OD 2.3. De nauwe samenwerking tussen en met partnerorganisaties leidt tot een grotere betrokkenheid van eigenaars en beheerders

1) Stand van zaken 2015

In april sloot de Vlaamse Regering een vijfjarige samenwerkingsovereenkomst af met Herita vzw. Deze overeenkomst heeft tot doel om wederzijdse lange termijnengagementen tussen de Vlaamse Regering en Herita te bepalen met het oog op een duidelijke positionering en taakstelling binnen het Vlaamse onroerenderfgoedbeleid. Op basis van deze overeenkomst wordt een jaarlijkse werkingssubsidie aan Herita toegekend van minstens 2.208.699,22 euro. Het toezicht op de uitvoering van deze samenwerkingsovereenkomst gebeurt door het agentschap Onroerend Erfgoed. Hiertoe dient Herita jaarlijks een actieplan in. De werkingssubsidie draagt bij tot het bereiken van de vier doelstellingen opgesomd in de samenwerkingsovereenkomst:

1° Herita creëert een draagvlak voor onroerend erfgoed bij een breed publiek en werft hiervoor een substantieel aantal leden;

2° Herita ontwikkelt en steunt het Netwerk Open Monumenten in het kader van haar onmisbare taak op het vlak van ontsluiting van erfgoed met de Britse National Trust als inspiratie;

3° Herita biedt ondersteuning aan het middenveld op basis van kennis en expertise binnen de organisatie en een gediversifieerd netwerk van (kennis) partners;

4° Herita engageert zich om het aandeel aanvullende financiering (inkomsten naast de werkingssubsidie) te vergroten en zorgt voor een diversificatie van de inkomstenbronnen.

Hiermee wil ik Herita laten uitgroeien tot dé onroerenderfgoedorganisatie in Vlaanderen die door ontsluiting van onroerend erfgoed bijdraagt tot een breed

maatschappelijk draagvlak, en die het vrijwilligerswerk in de erfgoedsector stimuleert en ondersteunt.

Herita wijzigde in 2015 haar ledenstrategie. Inmiddels sloten zich meer dan 10.000 individuele leden aan. Op 13 september 2015 organiseerde Herita voor het eerst Open Monumentendag nieuwe stijl. Het bindend thema werd opengetrokken naar diverse categorieën. Naast de bestaande lokale comités kon iedereen zich nu ook aanmelden als lokale organisator. In 2015 zette Herita al de eerste stappen om de hedendaagse en participatieve manier van openstelling via erfgoedinterpretatie in te bedden in haar werking.

Ook met het Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur vzw (CRKC) en Monumentenwacht Vlaanderen vzw sloot ik in 2015 resultaatsverbintenissen af. Het CRKC is het expertisecentrum voor religieus erfgoed in Vlaanderen en begeleidt beheerders door het ter beschikking stellen van kennis en expertise. Zo organiseerde het CRKC in 2015 tweemaal een studiedag over de thematiek "Zorgen voor morgen? Beheer van religieus erfgoed" voor in totaal 300 deelnemers. Op deze dagen werd de nieuwe regelgeving toegelicht en meer specifiek de gevolgen ervan voor het beheer van het kerkelijk patrimonium. Daarnaast werkt het CRKC mee aan enkele projecten voor het opstellen van een kerkenbeleidsplan, met de bedoeling om praktijkervaring op te doen en deze ter beschikking te stellen van gemeentebesturen en centrale kerkbesturen die een kerkenbeleidsplan voor hun gemeente willen uitwerken. Zo werd in 2015 meegewerkt aan projecten in Zwalm en Horebeke, Heers, Gingelom, Antwerpse Kempen en wordt het project van de stad Antwerpen eveneens opgevolgd. De resultaten van deze projecten worden ter beschikking gesteld op de website van het CRKC.

De bouwkundige en interieurinspecties van Monumentenwacht vormen de basis van het preventief erfgoedbeleid in Vlaanderen. Zij detecteren de bouwfysische noden van een groot ledenbestand van bouwkundig erfgoed in Vlaanderen en voeren zelf kleine noodherstellingen uit. De inspecties van Monumentenwacht zijn bovendien bruikbaar voor duurzaam onderhoud en het opstellen van beheersplannen in het kader van het onroenderfgoeddecreet. Om beheerders hier zoveel mogelijk in te ondersteunen levert Monumentenwacht eveneens meerjarenonderhoudsplannen aan die de inspecties verder concretiseren in specifieke onderhoudsacties gekoppeld aan een langetermijnplanning en een objectieve kostenraming. Naast het bouwkundig erfgoed levert Monumentenwacht ook inspanningen om beheerders van kwetsbaar varend en archeologisch erfgoed te sensibiliseren en te ondersteunen in een preventief erfgoedbeleid. In 2015 maakte de dienstverlening voor varend erfgoed een nieuwe doorstart waarbij de nadruk ligt op een dienstverlening op maat van de specifieke noden van een beheerder. De dienstverlening archeologie ondergaat eveneens een groeiende evolutie. Zo wordt Monumentenwacht archeologie bijvoorbeeld door de gemeente Lanaken ingeschakeld om, samen met de IOED Zolad+, in 2015-2016 het archeologisch bodemprofiel van de Neaderthalersite in Veldwezelt-Hezerwater minstens één jaar tweewekelijks te monitoren om de impact van weersinvloeden en van een publieke openstelling na te gaan.

Ten slotte blijft de academische wereld een belangrijke partner van het agentschap Onroerend Erfgoed. Het jaarlijks netwerkmoment met de Vlaamse universiteiten en hogescholen wordt bestendig om zo de kennisuitwisseling tussen de wetenschappelijke instellingen te bevorderen.

2) *Initiatieven 2016*

Initiatief 13: Complementair samenwerken met de gesubsidieerde partners

Herita zet verder in op de exponentiële groei, om zo uit te groeien tot een grote ledenorganisatie waarin leden zich expliciet engageren voor het onroerend erfgoed. De organisatie maakt werk om lokale organisatoren te stimuleren om mee in te stappen in het Netwerk Open Monumenten (NOM) dat openstelling stimuleert en dat mensen 'elke dag Open Monumentendag' wil aanbieden. Ik zal, in samenspraak met mijn collega-minister voor Cultuur, ook bekijken welke samenwerkingsvorm tussen Erfgoeddag en Open Monumentendag het meest opportuun is. Vanaf 2016 wordt ook erfgoed, dat erkend wordt als open erfgoed onder het Onroerenderfgoeddecreet of als opengesteld varend erfgoed onder het Varend erfgoeddecreet, in dit netwerk betrokken. Daarnaast werkt Herita verder aan een breed draagvlak voor onroerend erfgoed door kennisdeling en uitwisseling van expertise op vlak van openstelling en publiekswerking. Een ondersteunend initiatief hiervoor is de lancering van een volledig vernieuwde website, in aanloop naar het jaarlijkse Open Monumentencongres.

In 2016 focust het CRKC op de veiligheidszorg van parochiekerken. Aan de hand van een voorbereidend onderzoek dat in 2015 plaatsvond, zullen handreikingen en richtlijnen opgesteld worden die kerkbestuurders helpen om hun religieus erfgoed beter veilig te stellen. Begeleiding van het opstellen van parochiekerkenplannen blijft voor het CRKC een belangrijk aandachtspunt: richtlijnen worden verfijnd om in goed overleg tussen de verschillende instanties tot een dergelijk plan te komen. Nevenbestemming en herbestemming vragen in dat verband een bijzondere aandacht. Het CRKC wil daarom zo veel mogelijk praktijkvoorbeelden bekend maken. Enerzijds gebeurt dit via de verdere uitbouw van het onderdeel praktijkvoorbeelden op de website, anderzijds zal in 2016 een publicatie gerealiseerd worden met een selectie van interessante voorbeelden van valorisatie, medegebruik, neven- en herbestemming van parochiekerken.

Monumentenwacht Vlaanderen vzw bestaat in 2016 25 jaar. Niet enkel wordt dan het zilveren jubileum gevierd, maar na 25 jaar wordt ook de nood naar optimalisatie en modernisering groot. Zo vervangt Monumentenwacht haar huidige verouderde centrale werkomgeving door een nieuwe toekomstgerichte en duurzame *webbased* databankomgeving. Deze zal de gelegde koppelingen verbeteren om objectieve gegevens ter beschikking te stellen voor analyses, studies en beleidsondersteuning zodat we een beter zicht hebben op de toestand van het onroerend erfgoed in Vlaanderen. Tevens wordt ook gewerkt aan de opbouw en leesbaarheid van de inspectierapporten. Bovendien wordt bij de bouwkundige inspecties de opmaak van meerjarenonderhoudsplannen deels geïntegreerd in de rapporteringsdatabank. Aanbevelingen van wachters zullen niet langer enkel in een uitgeschreven rapport verschijnen maar worden weergegeven in een meerjarentabel met de nadruk op een langetermijnvisie voor preventief onderhoud.

Initiatief 14: Organiseren en toekennen van de eerste Onroerenderfgoedprijs

In 2016 organiseer ik voor de eerste keer de Vlaamse Onroerenderfgoedprijs. De Onroerenderfgoedprijs is de opvolger van de Vlaamse Monumentenprijs. De laatste Monumentenprijs werd in 2014 toegekend aan kasteel d'Ursel in Hingene. Intussen is de Onroerenderfgoedprijs hervormd en in een nieuw jasje gestoken aan de hand van een nieuw wedstrijdreglement. De Onroerenderfgoedprijs legt meer nadruk op de verschillende onroerenderfgoeddisciplines en niet enkel op monumenten. Het is de uitdrukkelijke bedoeling om ook landschappen en archeologie meer onder de aandacht te brengen. De Onroerenderfgoedprijs wordt afwisselend toegekend aan de initiatiefnemer of opdrachtgever van een publiek toegankelijk onroerenderfgoedproject (jaar x) en de initiatiefnemer of opdrachtgever van een niet-publiek toegankelijk onroerenderfgoedproject (jaar x+1). Dankzij het afwisselen tussen de twee categorieën biedt de organisatie van de Onroerenderfgoedprijs kansen aan kleinschaligere projecten om mee te dingen en om in de prijzen te vallen. Architecten, restaurateurs, uitvoerders, ... worden gerichter aangesproken en gestimuleerd om projecten in te dienen. De jury wordt voor het eerst samengesteld op basis van een open oproep. Het nieuw reglement geeft de mogelijkheid om de prijsuitreiking op een andere, meer zichtbare manier te organiseren en een publieksprijs uit te reiken. De oproepen om in de jury te zetelen en om deel te nemen worden eind 2015 gelanceerd.

Initiatief 15: Beter leren kennen van de eigenaars en beheerders van onroerend erfgoed

Om een goede dienstverlening te kunnen bieden, is het nodig om de prioritaire doelgroepen goed te omschrijven. Het is belangrijk om precies in kaart te brengen wie we precies willen bereiken en op welke manier we dit het beste doen. Daarom wordt in 2016 een onderzoek opgestart naar de karakteristieken van de prioritaire doelgroep van onroerend erfgoed, m.n. de groep van eigenaars en beheerders van onroerend erfgoed. Er wordt een literatuurstudie uitgevoerd en relevante eerdere onderzoeken worden opgespoord. De benodigde gegevens worden al ingezameld.

OD 2.4. Het Vlaamse erfgoedbeleid positioneert zich in een brede Europese en internationale context en focust op erfgoed als een bindende factor voor een duurzame samenleving*1) Stand van zaken 2015*

In 2015 werd een belangrijke horde genomen voor het plaatsen van het erfgoed van de Eerste Wereldoorlog op de UNESCO-werelderfgoedlijst. Begin dit jaar werd een definitieve selectie van sites gemaakt en de Uitzonderlijke Universele Waarden van deze sites werden beschreven. Rond deze sites worden bufferzones afgebakend en beheersplannen uitgewerkt. Op 11 juni ondertekenden in Nieuwpoort 29 betrokken partners, waaronder de betrokken gemeenten, de beheerders van de sites en Vlaamse instellingen en ook middenveldsorganisaties zoals de landbouworganisaties Boerenbond en ABS, een convenant dat de basis moet vormen voor een aanvraag tot UNESCO-erkenning. Hiermee engageren de partners zich om samen in dialoog te gaan en zo een groot draagvlak te creëren voor het dossier. Het is een eerste keer dat een dergelijke convenant is afgesloten. Dit geslaagde voorbeeld kan dienen als aanzet voor het uitwerken van een basisstructuur en een draaiboek voor het opstellen van een convenant.

Ik blijf de lopende kandidaatdossiers Hoge Kempen, Koloniën van Weldadigheid en huis Guiette (in het kader van het oeuvre van Le Corbusier) inhoudelijk

ondersteunen. Bijkomend werd de haalbaarheid van een afzonderlijk cultureel of gemengd UNESCO-werelderfoeddossier voor het Zoniënwoud geëvalueerd. Eind 2015 is de Vlaamse input voor de opmaak van een seriële werelderfoednominatie natuurerfoed van het Zoniënwoud aangeleverd. De bufferzones rond het Vlaamse werelderfoed werden jaren geleden vastgesteld en zijn eigenlijk niet aangepast aan de huidige omstandigheden. Het is dus nodig om de bufferzones rond het bestaande werelderfoed te herzien. Deze herzieningen moeten finaal wel worden goedgekeurd door het Werelderfoedcomité. In overleg met de lokale besturen zijn aangepaste bufferzones uitgetekend. Er werd ook contact opgenomen met ICOMOS om advies in te winnen over de methodiek. Op basis van dit advies wordt eerst gewerkt met een pilootproject voor de bufferzone rond Plantin-Moretus. Dit zal begin 2016 opnieuw bij UNESCO worden ingediend. De toegepaste methodiek kan daarna ook worden gebruikt bij het opnieuw afbakenen van bufferzones rond de belforten en begijnhoven die figureren op de Werelderfoedlijst.

Naar aanleiding van het jaarlijkse uitwisselingsmoment van Vlaamse en Nederlandse werelderfoedbeheerders (voorjaar 2015) werd een eerste keer gepolst naar de interesse van de Werelderfoedsteden om een UNESCO-stedennetwerk op te starten. Ter inspiratie werd de Nederlandse koepelvereniging *Werelderfoed.nl* verzocht zich uitgebreid voor te stellen aan de Vlaamse partners. Hoewel er interesse was voor een gelijkaardig Vlaams initiatief, bleek het nog onvoldoende duidelijk welk nut een dergelijk netwerk voor Vlaanderen zou kunnen betekenen. Eind 2015 wordt daarom nog een vervolgoverleg georganiseerd. Tijdens het vervolgoverleg komen een drietal andere buitenlandse voorbeelden aan bod, elk met een andere focus (een toeristische, een ambtelijk-beheersmatige, een promotionele) en wordt aansluitend met de deelnemende steden gediscussieerd over het wenselijke vervolgtraject.

2) *Initiatieven 2016*

Initiatief 16: Uitwerken van een referentiekader voor kandidaat-werelderfoederen

In 2016 wordt, in samenwerking met Frankrijk en Wallonië, verder gewerkt aan het definitieve dossier voor het voordragen van het erfgoed van de Eerste Wereldoorlog als werelderfoed. In september van dat jaar zou een eerste pre-dossier worden ingediend om het definitieve dossier dan in te dienen in januari 2017. Dit met het oog op een beslissing door het Werelderfoedcomité in de zomer van 2018.

Omdat ik steeds opnieuw tot de vaststelling kom dat het niet eenvoudig is te bepalen welke onroerend goederen effectief potentieel hebben om op de Werelderfoedlijst te worden geplaatst, gaf ik mijn administratie de opdracht om werk te maken van een referentiekader voor kandidaat-werelderfoederen. In 2015 werd een analyse gemaakt van de huidige situatie en is de vergelijking gemaakt met andere landen en regio's. In 2016 zal ik, op basis van de bevindingen, een te volgen stamien bepalen met betrekking tot mogelijke nieuwe Vlaamse nominaties. Dit referentiekader wordt nadien ruim gecommuniceerd.

Initiatief 17: Meewerken aan initiatieven die de aandacht vestigen op het erfgoed in Europa als verbindende factor

Binnen de Europese Unie is er meer en meer aandacht voor erfgoed. Zo leeft onder andere het idee om in 2018 het "*European Cultural Heritage Year*" te organiseren. Het idee dat cultureel erfgoed een verbindende factor is binnen Europa krijgt dus ingang. Ik kan dit, als minister bevoegd voor onroerend erfgoed, enkel toejuichen. De Vlaamse overheid draagt via haar deelname aan de internationale denkgroep 'EU en erfgoed' actief bij tot de conceptnota die vorm zal geven aan de Europese Erfgoedjaar. Ze werkt samen met diverse partners om haar gezamenlijke belangen op het internationale niveau aan te brengen.

In 2016 zal een nieuwe oproep voor kandidaten voor het Europees Erfgoedlabel worden gelanceerd. Mijn administratie staat dan opnieuw mee in voor het begeleiden en organiseren van de nationale preselectie, samen met de andere gewesten en gemeenschappen.

De kaderconventie van de Raad van Europa over de bijdrage van het cultureel erfgoed aan de samenleving bestaat op 27 oktober 2015 tien jaar. Het Vlaams parlement stemde al in met deze conventie maar tot nu toe werd ze nog niet geratificeerd door België. Samen met mijn collega bevoegd voor Cultuur, volg ik de evoluties op dit vlak op. Dit tienjarig bestaan is wel de ideale gelegenheid om te bekijken in welke mate de conventie al is geïmplementeerd binnen het huidige onroerenderfgoedbeleid en in de regelgeving. Het beleidsveld Cultuur en de minister bevoegd voor Cultuur worden hierbij uiteraard betrokken. Tegen eind 2016 zijn er hierover beleidsaanbevelingen geformuleerd zodat zij, indien nodig, mee in overweging kunnen worden genomen bij de evaluatie van de regelgeving in 2017 (cf. OD 1.3., *initiatief 6*).

SD 3. Samen met de prioritaire partners worden op transparante wijze de ambities voor de onroerenderfgoedzorg geformuleerd

Wat is onroerend erfgoed? Waar hecht onze maatschappij belang aan? Waar leggen we onze prioriteiten? En op welke manier behouden en beheren we het waardevolle erfgoed het best? Deze vragen kan de Vlaamse overheid niet alleen beantwoorden, maar dit doet ze samen met alle belanghebbenden. Wel maakt het Vlaamse niveau duidelijk wat ze zelf prioritair aanpakt en op welke manier dit zal gebeuren. De focus komt enerzijds op het behoud en beheer van het beschermde onroerend erfgoed en anderzijds op een goede uitvoering van het preventieve archeologische traject (*cf. II. Implementatie kerntakenplan*). Dit betekent geenszins dat het erfgoed, dat geen beschermingsstatuut geniet, vogelvrij wordt verklaard. Ook andere partners nemen hun verantwoordelijkheid hiervoor op en hebben de vrijheid om hierover een eigen beleid uit te werken. De Vlaamse overheid ondersteunt dergelijke initiatieven door een kaderstellende en kennisdelende rol op te nemen. Daarnaast worden processen maximaal vereenvoudigd en digitaal aangeboden. Waar het nodig is benut de Vlaamse overheid de voorziene handhavingsmogelijkheden zoals ingeschreven in het Onroerenderfgoeddecreet.

OD 3.1. De doelmatigheid van het beschermingsinstrumentarium wordt onderzocht en het inventariseren en beschermen van onroerend erfgoed gebeurt aan de hand van hanteerbare deelpakketten*1) Stand van zaken 2015*

Op 17 juli 2015 stelde ik de inventarismethodologieën voor de inventarissen van het onroerend erfgoed vast. Dit zijn de Landschapsatlas, de inventaris van de archeologische zones, de inventaris van het bouwkundig erfgoed, de inventaris van de houtige beplantingen met erfgoedwaarde en de inventaris van historische tuinen en planten. De vaststelling van de inventarismethodologie is een noodzakelijke voorwaarde om daarna ook de inventarissen juridisch te kunnen vaststellen. Deze documenten bevatten de wijze van beschrijven van de erfgoedwaarden en het afwegingskader dat gehanteerd wordt om het onroerend erfgoed te waarderen. Ze maken dus ook aan de leek duidelijk om welke redenen iets in de inventaris is opgenomen of waarom net niet. Nu kan stapsgewijs worden gestart met de vaststelling van de verschillende inventarissen.

Eind 2015 werd al gestart met de gefaseerde vaststelling van de inventaris van de archeologische zones. Eerst komen de historische stadskernen aan bod. Hiervoor is, zoals de nieuwe regelgeving het voorschrijft, voor het eerst een openbaar onderzoek georganiseerd. Eind dit jaar zal een eerste versie van de kaart met een afbakening van de zones waar geen archeologie te verwachten valt klaar zijn, gebaseerd op de beschikbare informatie. Voor de andere inventarissen van onroerend erfgoed wordt de vaststelling volop voorbereid zodat de inventarissen stuk voor stuk vaststellingsklaar zijn. De vaststelling van de inventaris van het bouwkundig erfgoed volgens de procedure van het Onroerenderfgoeddecreet vergt een heel secure voorbereiding. Omdat de inventaris omvangrijk is – deze bevat meer dan 80.000 items – splits ik de vaststelling op in verschillende pakketten. Om de vaststelling te kunnen doen dient elk item nauwkeurig gegeoreferreed te worden zodat zij kunnen worden opgenomen in het Grootschalig Referentie Bestand (GRB). Dit is een geografisch systeem dat dient als topografische referentie voor Vlaanderen en is een

gemeenschappelijke geografische basis waarop alle gebruikers hun eigen gegevens kunnen enten. In 2015 is de inventaris van het bouwkundig erfgoed GRB-conform gemaakt.

Naast de vaststellingen van de inventarissen voor onroerend erfgoed, gebeurt het inventariseren en beschermen van onroerend erfgoed aan de hand van hanteerbare deelpakketten.

In 2014 en 2015 (cijfers tot en met 30 september 2015) werden volgende aantallen beschermingen/aanduidingen gerealiseerd

	2014 definitief	2015 definitief
monument	123	105
stads- en dorpsgezicht	9	2
landschap	0	1
archeologie	4	5
varend	12	0
aanduiding ankerplaats	10	4
TOTAAL	163	117

De herinventarisatie in de Vlaamse Rand blijft doorlopen: dit jaar werd de gemeente Tervuren opnieuw geïnventariseerd. De herinventarisatie van het bouwkundig erfgoed in Antwerpen wordt eveneens verdergezet. Hier ligt de focus op de twintigste-eeuwse bouwkunst. De dorpen Berendrecht en Zandvliet zijn bijkomend opgenomen in de inventaris. Ook het bouwkundige erfgoed van de stad Gent wordt geherinventariseerd. Hier ligt de focus op de periode na 1945. Voor het onderzoek van de erfgoedwaarden en het beheer van sociale woningbouw is er een indicatieve lijst klaar voor opname op de inventarislijst. De inventarisatie van de bestaande archeologische referentiecollectie in Vlaanderen is dit jaar opgestart.

In het kader van het voordragen van het erfgoed van de Eerste Wereldoorlog, liep de inventarisatie en de bescherming van het militair erfgoed en andere relictten uit de Eerste Wereldoorlog door. Zo is dit jaar de Hollandlinie opgenomen in de inventaris en heb ik enkele voorlopige beschermingen ingezet (*geschutsbeding* Houthulstbos, hospitaalgebouwen in Houtem, wederopbouwkerken in Diksmuide). In Leuven werd de Bondgenotenlaan definitief beschermd. Vorige regeerperiode heb ik, in samenspraak met de stad Brugge en UNESCO, al beslist om de Vesten, de Markt en de Burg als stadsgezicht te beschermen. Dit jaar werden de Lange Rei en de Vesten definitief beschermd. De Markt en de Burg worden voorlopig beschermd.

2) *Initiatieven 2016*

Initiatief 18: De doelmatigheid van het bestaande instrumentarium voor het vrijwaren van de erfgoedwaarden wordt onderzocht

Na bijna tachtig jaar beschermen en een recente integratie van alle regelgeving in het Onroerenderfgoeddecreet is het moment gekomen om een analyse en evaluatie te maken van de beschermingspraktijk en de effecten ervan op het waardevolle onroerend erfgoed in Vlaanderen en hun hedendaagse functionaliteit. Dit project zal stapsgewijs worden aangepakt en in thema's of types worden behandeld. Voor elk onderzocht thema of type wordt een stand van zaken

gegeven en worden de effecten gemeten, waarna er conclusies kunnen worden getrokken en het beschermingsbeleid aangepast kan worden. Deze analyse zal ook aandacht hebben voor de financiering van het beschermd patrimonium en is daarna bruikbaar om de bestaande instrumenten, ontwikkeld om erfgoedwaarden te vrijwaren, doelmatiger en kwaliteitsvoller in te zetten. In 2015 wordt een projectplan voor deze doelmatigheidsanalyse opgemaakt en zijn een aantal thema's of types bepaald die prioritair vanaf 2016 zullen worden onderzocht.

Initiatief 19: Gefaseerd vaststellen van de inventarissen van onroerend erfgoed

De methodologieën voor het vaststellen van de vijf inventarissen onroerend erfgoed werden vastgesteld (*cf. OD 1.1.*).

Een eerste vaststelling van 58 archeologische zones, de historische stadskernen, is in voorbereiding. Een openbaar onderzoek werd hiervoor georganiseerd van 17 augustus tot en met 15 oktober 2015. In 2016 worden de historische stadskernen definitief vastgesteld als archeologische zone. Er wordt voorzien in kennisoverdracht en in een uitgebreide communicatie hierover. De archeologische deelinventaris in alluviale gebieden wordt vastgesteld en er wordt tevens een selectie gemaakt van de te beschermen gebieden. Er worden projectplannen opgemaakt voor het vaststellen van de archeologische zones in de dorpskernen en voor het vaststellen van archeologische zones op basis van detectorgegevens. Er wordt een selectie gemaakt van cases voor erosiegevoelige zones en een eerste pakket van erosiegevoelige archeologische zones is vastgesteld.

In 2016 wordt de vaststelling van de inventaris van het bouwkundig erfgoed verder voorbereid, die vanaf 2017 in pakketten zal gebeuren. De vastgestelde ankerplaatsen worden online ontsloten.

Initiatief 20: Verder inventariseren en beschermen in hanteerbare deelpakketten

Vlaanderen werkt de aangegane engagementen inzake inventarisatie af. In de Vlaamse Rand worden de inventarisatie van Beersel en Meise opgestart. Voor Antwerpen worden Zurenborg (deel Antwerpen/Berchem), het twintigste-eeuwse erfgoed in de negentiende-eeuwse rand en de Tentoonstellingswijk opgenomen in de inventaris. Voor Gent wordt de inventarisatie van het naoorlogse erfgoed ontsloten in de inventaris. De resultaten van het project omtrent sociale huisvesting zijn in de inventaris opgenomen en het eindrapport over het waarderen van sociale woningbouw wordt midden 2016 gepubliceerd. De bestaande archeologische referentiecollecties zijn in beeld gebracht. Er wordt hierover een onderzoeksrapport opgeleverd.

In 2016 volgen er beschermingen in het Duits hinterland in West-Vlaanderen en van de Hollandlinie. De wederopbouwkerken van Diksmuide zullen definitief beschermd zijn. In Brugge zijn de Groene Rei, de Dijver, de Markt en de Burg definitief beschermd.

In uitvoering van het programma Strategisch BasisOnderzoek (SBO) van het IWT (agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie) rond het agentschap het SeArch-project af, dat focust op het archeologisch erfgoed in de Noordzee. De resultaten van dit project zullen daarna doorvertaald worden naar de binnenwateren in Vlaanderen. In 2016 en 2017 wordt een *status quaestionis*

opgemaakt van het onderwatererfgoed in de binnenwateren en van de kennis die we daarover hebben.

OD 3.2. Het agentschap Onroerend Erfgoed ontwikkelt afwegingskaders en vertaalt deze naar publiek toegankelijke handleidingen

1) Stand van zaken 2015

Het agentschap Onroerend Erfgoed zet meer en meer in op het proactief aanreiken van informatie. Daarvoor biedt het agentschap kaderstellende instrumenten aan (*cf. II. Implementatie kerntakenplan*). Het ter beschikking stellen van duidelijk leesbare afwegingskaders en handleidingen maakt de besluitvorming transparant. Deze focus op het opstellen van afwegingskaders en handleidingen kadert ook binnen het realiseren van een cultuuromslag binnen de administratie (*cf. OD 2.1.*).

Het agentschap maakt werk van een afwegingskader over agrarisch erfgoed. Landbouw en andere menselijke activiteiten moeten immers samen kunnen gaan met onroerend erfgoed. Er is een rechtszeker kader in opmaak waarbij beschermingsinitiatieven vanuit onroerend erfgoed het voortbestaan van landbouwbedrijven niet zullen verhinderen en/of financieel belasten. Een extern studie bureau begeleidt het agentschap hierbij. In het projectteam van de opdracht zetelen ook vertegenwoordigers van de landbouworganisaties, Ruimte Vlaanderen en Landbouw en Visserij. Er zijn intussen al een aantal cases verzameld die de uitbreiding van landbouwbedrijven in beschermd erfgoed bekijken. Dit project zal begin volgend jaar worden afgerond.

Sinds de inwerkingtreding van het Onroerenderfgoeddecreet worden alle roerende goederen die mee worden opgenomen in de bescherming, omdat ze er integrerend deel van uitmaken, expliciet opgesomd in een bijlage bij het beschermingsbesluit. Deze manier van werken is transparant en biedt de meeste rechtszekerheid voor de eigenaar van de goederen. Bij oude beschermingsbesluiten is dit veelal niet het geval. Toch zijn er ook bij deze oude beschermingen roerende goederen mee beschermd, die als onroerend kunnen worden beschouwd omdat ze deel uitmaken van de bescherming als monument. Om te kunnen oordelen welke goederen mee beschermd zijn en welke niet, wordt er een afwegingskader voor cultuurgoederen in beschermde monumenten opgesteld. Dit gebeurt in afstemming met Cultuur in functie van de topstukkenlijst. Aan de hand van dit kader kan op een uniforme manier worden nagegaan welke roerende goederen mee beschermd zijn. Dit is bij uitstek een handig instrument bij de opmaak van een beheersplan.

Om de Code van Goede Praktijk voor archeologie op een kwaliteitsvolle manier te kunnen uitvoeren zijn handleidingen en opleidingen wenselijk. Deze handleidingen en opleidingen moeten de implementatie van de Code vergemakkelijken. De handleiding *assessment* van archeologische sporen en vondsten wordt dit jaar opgeleverd. In juni werd al een eerste opleiding over *assessment* van archeologische sites, sporen, structuren en vondsten georganiseerd. Een tweede opleiding, over dateringstechnieken, vindt plaats in het najaar. Er komt een registratiesysteem en assessmentmethodologie ontwikkeld voor de archeologische onderzoeksvorraad *ex situ*. Er wordt een eerste versie gemaakt van het corpus van onderzoeksvragen.

Voor bouwkundig erfgoed is een handleiding over bouwhistorisch onderzoek klaar en een handleiding over historische verfsystemen. Ook stelde het agentschap een handleiding op over het beheer van historische tuinen en parken en komt er een handleiding over omgaan met monumentale bomen.

2) *Initiatieven 2016*

Initiatief 21: Opmaken van een generiek afwegingskader voor toelatingen en adviezen

In 2016 maakt het agentschap, in overleg met alle betrokkenen, werk van een generiek afwegingskader voor toelatingen en adviezen. Dit wordt een *toolkit* voor advisering voor alle erfgoedconsulenten op het terrein. Hierin wordt onder andere weergegeven welke informatie onontbeerlijk is in het kader van een goede advisering en waar deze informatie is terug te vinden. Er wordt ook een overzicht gegeven van alle bestaande en geactualiseerde afwegingskaders en richtlijnen. Het spreekt voor zich dat een dergelijk generiek afwegingskader een dynamisch gegeven is en continu wordt aangevuld met nieuwe gegevens en inzichten. Een dergelijke *toolkit* zal ervoor zorgen dat de advisering van elk project op een eenvormige manier gebeurt. Dit leidt tot een consistente dossierbehandeling.

In 2016 worden opnieuw meerdere handleidingen opgeleverd en verspreid. Een richtlijn over prospectie met ingreep in de bodem is klaar. De handleidingen over het ethisch en verantwoord opgraven en beheren van archeologische menselijke resten en over natuurwetenschappelijke dateringstechnieken (staalname en bemonsteringsstrategie) zijn klaar. Ook het onderzoek naar betrouwbare instrumenten voor het evalueren van de sterkte van historisch waardevol bouwhout is afgerond. Er komt een handleiding over het beheer van historische wegbeplantingen en een handleiding over natuursteenbehandeling en -vervanging.

OD 3.3. Het agentschap Onroerend Erfgoed digitaliseert de dienstverleningsproducten en zet in op een maximale digitale ontsluiting van kennis ten behoeve van haar partners

1) *Stand van zaken 2015*

Ook het agentschap Onroerend Erfgoed huldigt het radicaal digitaal-principe, zoals geïntroduceerd in het Vlaamse Regeerakkoord 2014-2019. De ambitie hierbij is dat alle interacties met de overheid digitaal kunnen gebeuren en tegelijk dat er een verregaande vereenvoudiging wordt doorgevoerd van de werking van de overheid.

Er wordt ingezet op:

- het herdenken en vereenvoudigen van de huidige 'analoge' dienstverlening en processen met als vertrekpunt de leefwereld van de gebruikers ervan;
- het huldigen van het principe "vraag niet wat je al weet";
- het creëren van een nieuw digitaal welzijn voor het gebruik maken van innovatieve technische mogelijkheden;
- het deelnemen aan een netwerk met andere overheden (federaal, lokaal) om de interbestuurlijke processen over de bestuursniveaus heen te digitaliseren en vereenvoudigen.

Met het oog op de inwerkingtreding van het archeologiehoofdstuk van het Onroerenderfgoeddecreet, concentreert het agentschap zich in eerste instantie op het implementeren van de processen betreffende archeologie, zoals bijvoorbeeld het melden van toevalsvondsten.

Er is ook aandacht voor de interactie bij de interbestuurlijke processen tussen de Vlaamse overheid en de gemeenten, met een focus op de interactie met de erkende onroerenderfgoedgemeenten. Er is een platform voor het bijhouden van toelatingen, meldingen en adviezen voor de onroerenderfgoedgemeenten ter beschikking. De eerste erkende onroerenderfgoedgemeente, Koksijde, maakt hiervan gebruik om hun register van toelatingen bij te houden. Het agentschap is intussen gestart met het opzetten van een systeem om alle adviezen in het kader van de stedenbouwkundige vergunningsaanvraag ook digitaal te laten verlopen.

De erfgoed informatie van het agentschap wordt zo veel mogelijk als open data ontsloten. Dit is in 2015 het geval voor de inventarisdatabank, de beschermingsdatabank en gedeeltelijk voor de databank van de beheersplannen (rekening houdend met de privacywetgeving).

In 2015 is verder gewerkt aan de integratie van de verschillende inventarissen. De datastructuur van de verschillende wetenschappelijke inventarissen werd geleidelijk aan gelijkgeschakeld. Dat maakt gegevens tussen inventarissen meer uitwisselbaar en integreerbaar. Al in 2014 werd de inventaris Houtige Bepanting met Erfgoedwaarden toegevoegd, in 2015 de inventaris van archeologische zones online geplaatst en integreerde het agentschap Onroerend Erfgoed ook de landschapsatlas in de geïntegreerde inventaris. Het agentschap werkte in 2015 verder aan het project "beschermingsdatabank": data zijn ingevoerd voor de provincies Oost-Vlaanderen en Antwerpen. Dit betekent dat eind 2015 de provincies Antwerpen, Limburg en Vlaams-Brabant zijn ingevoerd.

2) *Initiatieven 2016*

Initiatief 22: Maximaal digitaliseren van de dienstverlening

In 2016 wordt het project betreffende het digitaliseren van de premie-aanvragen afgerond, zodat de aanvraag van een premie en de dossieropvolging in de nabije toekomst volledig digitaal kan verlopen (*cf. II. Implementatie kerntakenplan*). Binnen dit kader wordt ook onderzocht hoe de aanvraag tot toelating kan worden gedigitaliseerd.

De resultaten uit het preventief archeologisch traject worden stelselmatig als open data ontsloten en ook de ontsluiting van de informatie uit het voorafgaand onderzoek bij restauraties van onroerend erfgoed wordt voorbereid.

Een tool is ontwikkeld voor een geïntegreerde erfgoedobjectendatabank voor de onroerenderfgoedinventaris. De beschermingsdatabank wordt verder ontwikkeld en afgewerkt. Ook de items uit de provincie West-Vlaanderen worden toegevoegd. Midden 2016 moet deze nieuwe dataset de huidige beschermingsdatabank (*beschermingen.onroerenderfgoed.be*) vervangen en komt de nieuwe databank met alle informatie over de beschermingen als monument, stads- of dorpsgezicht, landschap en archeologische sites online. Met dit nieuwe register van alle beschermingen zal het mogelijk zijn de beschermingen beter te doorzoeken en analyses hiervan te maken. We bieden

vanaf dan een correcte, gevalideerde en volledige bron aan de burgers aan over het beschermd onroerend erfgoed in Vlaanderen. Niet alleen is er een koppeling met de kadastrale gegevens, ik streef er naar om ook een koppeling te maken met de vergunningendatabank.

Op grond van art. 6.3.1, 2de lid Onroerenderfgoeddecreet dient een databank te worden bijgehouden van de processen-verbaal die op grond van dit decreet worden opgesteld, van het verdere gevolg dat hieraan wordt gegeven, en van de uitvoering van eventuele herstelmaatregelen. De gegevens, die binnen het kader van artikel 6.3.1, 2de lid kunnen en moeten worden vrijgegeven, worden automatisch overgeheveld naar een afzonderlijke handhavingsdatabank. De databank op zich is ondertussen klaar, momenteel wordt gewerkt aan een interfase met publieke toegang. Eind 2015 wordt de ontwikkeling van de publieke toegang tot de Handhavingsdatabank, via een *webinterface* met internettoegang, afgerond.

Na de vernieuwing van de website van het agentschap Onroerend Erfgoed streeft het agentschap ernaar om het AnySurfer-label te verkrijgen voor alle websites van het agentschap, zodat de websites toegankelijk zijn voor elke gebruiker.

OD 3.4. De opmaak van een Handhavingsprogramma Onroerend Erfgoed waarborgt de efficiënte inzet van de nieuwe handhavingsinstrumenten, onder meer op het vlak van bestuurlijke handhaving

1) Stand van zaken 2015

Naar verwachting zal het agentschap Inspectie RWO, waarbinnen de Erfgoedinspectie sinds 2006 heeft geopereerd en waarin het tot wasdom is gekomen, per 1 januari 2016 worden opgeheven. In een eerste fase wordt de Erfgoedinspectie ondergebracht in de structuur van het departement LNE. Intussen worden vele bepalingen uit de nieuwe Onroerenderfgoedregelgeving in de praktijk gebracht en verder uitgewerkt. Nog eind 2015 kan het Handhavingsprogramma Onroerend Erfgoed worden klaargemaakt voor de vaststelling door de Vlaamse Regering.

Het nieuwe decreet verschaft de Erfgoedinspectie de mogelijkheid om bestuurlijke maatregelen op te leggen. Minstens in een eerste fase zullen deze bestuurlijke maatregelen voornamelijk gericht zijn op het (doen) uitvoeren van dringende werken, in functie van de consolidatie en het voorkomen van verdere schade. Om de snelle doorlooptijden, verbonden aan bestuurlijke handhaving, ook in de praktijk waar te maken, zal gewerkt worden met raamcontracten voor de uitvoering van veel voorkomende dringende werken. De bestekken hiervoor zijn reeds beschikbaar, en wachten op aanbesteding. Eind 2015 worden de bestekken voor raamcontracten voor dringende werken aanbesteed.

De toegang tot de burgerlijke rechter (als alternatief voor een strafrechtelijke vervolging, na seponering door het parket) was tot voor kort betwist in de rechtspraak. Het Onroerenderfgoeddecreet heeft deze toegang bevestigd, zodat een belangrijk aantal geseponeerde zaken voor de burgerlijke rechter kunnen worden gebracht. Afhankelijk van de kenmerken van het dossier, wordt de tegenpartij voorafgaandelijk aan de dagvaarding of de behandeling van de zaak de mogelijkheid geboden om een minnelijke schikking aan te gaan.

Het Onroerenderfgoeddecreet voorziet in de schadevergoeding als alternatieve herstellvorm voor het herstel van blijvende schade aan erfgoedwaarden. In dat geval worden de erfgoedwaarden niet feitelijk maar wel bij equivalent, door middel van de betaling van een geldsom, hersteld. Dit veronderstelt dat de administratie een onderzoek doet naar het in financiële termen vertalen van blijvend verlies aan erfgoedwaarde. Samenhangend hiermee dient de link te worden uitgeklaard tussen het betalen van een dergelijke schadevergoeding en de daaropvolgende noodzaak tot wijziging of opheffing van een beschermingsbesluit.

Deze beide onderdelen inzake handhaving zullen meegenomen worden bij de in 2017 voorzien evaluatie van het decreet.

Zachte handhaving dient om overtreders preventief bij te sturen. De toepassing van raadgevingen en aanmaningen zijn instrumenten die vaker door het agentschap Onroerend Erfgoed worden ingezet om eigenaars helder te wijzen op hun instandhoudingsplicht. De minnelijke schikking in de zin van het Onroerenderfgoeddecreet is een vernieuwende figuur die een nieuwe manier van handhaven mogelijk maakt. Waar mogelijk wordt dit nieuwe instrument in het handhavingstraject betrokken. Na een half jaar zijn er reeds drie minnelijke schikkingen gesloten en zijn tal van andere in voorbereiding.

2) *Initiatieven 2016*

Initiatief 23: Starten met het opleggen van bestuurlijke maatregelen en met het terugvorderen van premies

Nadat de aanbestedingen zijn gebeurd voor het uitvoeren van dringende werken, kan de Erfgoedinspectie zich meer toeleggen op het opleggen van bestuurlijke maatregelen conform het Handhavingsprogramma Onroerend Erfgoed.

Het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 bepaalt dat erfgoedpremie, uitbetaald voor het herstel van schade aan erfgoedwaarden veroorzaakt door een misdrijf of inbreuk Onroerend Erfgoed, kunnen worden teruggevorderd van de schadeveroorzakers. De Erfgoedinspectie zal hiervoor instaan, telkens wanneer het agentschap Onroerend Erfgoed daarom verzoekt en een succesvolle invordering haalbaar lijkt.

Initiatief 24: Organiseren van een opleiding voor gemeentelijke verbalisanten

Het Onroerenderfgoeddecreet voorziet in de mogelijke aanstelling van gemeentelijke verbalisanten. Het Onroerenderfgoedbesluit bepaalt echter dat die maar kunnen worden aangesteld wanneer ze een bekwaamheidsbewijs hebben verkregen. Van zodra de vereisten in verband met de opleiding van de kandidaten in een Ministerieel Besluit vastgelegd zijn, kan worden voorzien in een opleiding op maat, die niet alleen juridisch-technische maar ook inhoudelijke aspecten zal behandelen.

SD 4. Investerings in onroerend erfgoed worden erkend en aangewend als gerichte hefboom voor economische ontwikkeling

Om naar behoren zorg te dragen voor het onroerend erfgoed, zijn kennis en financiële middelen nodig. Er zijn verschillende visies over welke middelen beschikbaar moeten gesteld worden en waarvoor deze middelen dan ingezet moeten worden. Het is, zeker in tijden van budgettaire schaarste, zaak om de beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk in te zetten en ze daar in te zetten waar ze het meest nodig zijn. Daarom laat ik een uitgebreid onderzoek uitvoeren naar de efficiëntie en effectiviteit van het huidige premiestelsel. Op basis van de resultaten van dit onderzoek kom ik onder meer tot een richtlijn voor de selectievere toekenning van premies. Het investeringsritme van de Vlaamse Erfgoedkluis wordt opgedreven. We mogen niet uit het oog verliezen dat de overheidssteun in de onroerenderfgoedzorg ook een economische return kan hebben. Aan de hand van een geactualiseerde meetmethode van de bijdrage van de socio-economische actoren, wil ik er toe komen de impact van onroerend erfgoed op de economie accurater in te schatten.

OD 4.1. Het premiestelsel wordt selectief ingezet en geflankeerd door fiscale stimulansen voor investeringen in onroerend erfgoed*1) Stand van zaken 2015*

Samen met de minister bevoegd voor Financiën en Begroting onderzoek ik verschillende mogelijke fiscale stimulansen voor onroerenderfgoedzorg worden onderzocht. Op basis van een analyse van kosten en baten wordt een selectie van maatregelen verder ontwikkeld en budgettair onderzocht in samenwerking met mijn collega-minister bevoegd voor Financiën en Begroting en haar administratie. Het resultaat is een menu van mogelijke fiscale maatregelen, inclusief de impact en de effecten. Op basis hiervan zal er een voorstel naar implementatie van een of meerdere maatregelen geformuleerd worden.

De efficiëntie en effectiviteit van het huidige premiestelsel wordt onderzocht aan de hand van verschillende deelonderzoeken: een onderzoek naar de effecten en neveneffecten van de wachtlijsten voor een erfgoedpremie en een onderzoek naar de bouwpreizen inzake onderhouds- en restauratiewerken.

*2) Initiatieven 2016***Initiatief 25: Ontwerpen van een evenwichtig financieringsstelsel**

Het onderzoek naar de bouwpreizen op de restauratiemarkt werd in 2015 uitbesteed aan een extern bureau. De resultaten hiervan worden verwacht in april 2016. De verschillende deelonderzoeken over de efficiëntie en effectiviteit van het premiestelsel zorgen voor de bouwstenen voor het uitwerken van een evenwichtig stelsel. Op basis van de verschillende onderzoeken worden de uitgangspunten van het financieringsbeleid verscherpt en voorstellen voor de optimalisatie van de regelgeving uitgewerkt.

Het nieuwe instrument van de "Erfgoedlening", een kortlopende investeringsstimulerende lening naar voorbeeld van de energielening of de impulseo-lening wordt uitgewerkt en zal mede zorgen voor betere spreiding van de lasten.

OD 4.2. De financiële opportuniteiten worden benut en de risico's worden gespreid door de ondersteuning van alternatieve financierings- en solidariseringsmechanismen*1) Stand van zaken 2015*

In het kader van de wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit, om zo onder andere uitvoering te kunnen geven aan het nieuwe archeologieluik, werd een kader opgemaakt voor het oprichten, erkennen en betoelagen van potentiële archeologische solidariteitsfondsen. Dit gebeurde in overleg met de betrokken actoren. Dit kader zal gerealiseerd zijn als de uitgewerkte uitvoeringsbepalingen opgenomen zijn in het gewijzigde uitvoeringsbesluit en dit ook in werking is getreden. Dit wordt nog eind dit jaar voorzien (*cf. OD 1.1.*).

De Vlaamse Erfgoedkluis werd in 2013 onder mijn impuls opgericht. Het investeringsinstrument heeft als missie de uitbouw van een rollend fonds. Hiertoe verstrekt zij financieringen onder de vorm van overbruggingskredieten of achtergestelde leningen, investeert zij door middel van de inbreng van risicokapitaal of kan zij zakelijke rechten verwerven waaronder de volle eigendom of een erfpachtrecht. In 2015 focuste de Vlaamse Erfgoedkluis voornamelijk op het opzetten van samenwerkingsverbanden met betrekking tot de herontwikkeling van strategische erfgoedsites. Zo werden samenwerkingsovereenkomsten afgesloten voor de herontwikkeling van het voormalige militaire bolwerk, citadel in Diest, voor de zoektocht naar een nieuwe en eigentijdse invulling voor de Sint-Annakerk in Gent en voor de herontwikkeling van de linkervleugel van het voormalige tuchthuiscomplex in Vilvoorde.

*2) Initiatieven 2016***Initiatief 26: Opdrijven van het investeringsritme van de Vlaamse Erfgoedkluis**

De Vlaamse Erfgoedkluis zal in 2016 haar investeringsritme opdrijven en portefeuille versterken, gelet op een geplande bijkomende kapitalisatie vanuit de Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV) met 15 miljoen euro. Een performant ondernemingsplan met ondersteunende communicatiestrategie wordt momenteel voorbereid.

Initiatief 27: Herzien en actualiseren van de satellietrekening onroerend erfgoed

Om de economische impact van onroerend erfgoed accurater in te schatten, wordt werk gemaakt van het herzien en actualiseren van de satellietrekening onroerend erfgoed. Dit houdt een bijgeschaafde meetmethode van de bijdrage van socio-economische actoren in en vormt dus een nieuwe, solide basis voor toekomstige onderzoeken en beleidsvoorstellen. Het agentschap bouwt hierbij verder op de resultaten van een studie over de sociaal-economische impact van het onroerend erfgoed (beleid) in Vlaanderen (SUM, 2009).

SD 5. De zorg voor het onroerend erfgoed levert een positieve bijdrage aan de duurzame ontwikkeling van onze leefomgeving

Een duurzame samenleving is een samenleving die voorziet in de behoeften van de huidige generatie zonder de mogelijkheden van de toekomstige generaties om in hun behoeften te voorzien in gevaar te brengen. Dit is een streefdoel van ons allen. Ik ondersteun daarom het streven naar een duurzaam ruimtegebruik met aandacht voor ruimtelijke kwaliteit. Daarnaast vind ik het belangrijk om zuinig om te springen met wat ter beschikking is en om gebruik en hergebruik aan te moedigen. De jongste jaren is de maatschappelijke discussie over de betekenis van onroerend erfgoed voor de samenleving steeds belangrijker geworden en is de zorg ervoor in toenemende mate onderwerp van kritische reflectie. Ik laat daarom onderzoeken wat de waarde van het onroerend erfgoed is in onze samenleving, zodat het beleid hierop verder kan bouwen.

OD 5.1. De zorg voor het onroerend erfgoed impliceert duurzaam ruimtegebruik en stimuleert de ruimtelijke kwaliteit*1) Stand van zaken 2015*

Ik werk actief mee aan het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen in functie van de verankering van onroerend erfgoed hierin. Waar nodig geeft mijn administratie input om dit te realiseren. Het begrip ruimtelijke kwaliteit is één van de vier ontwikkelingswaarden uit het groenboek Beleidsplan Ruimte. Binnen het ambtelijk forum en vanuit verschillende beleidsdomeinen wordt een methodiek 'ruimtelijke kwaliteit' ontwikkeld die enerzijds het begrip verduidelijkt aan de hand van kernkwaliteiten en anderzijds ruimtelijke kwaliteit inbedt in de ruimtelijke processen. Doelstellingen daarbij zijn dat de ruimtelijke ontwikkeling voortbouwt op de karakteristieken van het landschap en dat het aanwezige onroerend erfgoed deel uitmaakt van nieuwe ontwikkelingen en de cultuurhistorische identiteit van de plek garandeert. De methodiek 'ruimtelijke kwaliteit' werd in het najaar geëvalueerd en bijgeschaafd aan de hand van de conclusies uit een testfase. Het ambtelijk voorstel is tegen begin 2016 uitgewerkt.

Het onroerend erfgoed kan maar blijven bestaan als het ook effectief een meerwaarde betekent voor de hedendaagse maatschappij. Het is van groot belang dat het onroerend erfgoed, in de mate van het mogelijke, een (nieuwe) functie heeft. Daarom stel ik een raamwerk op over het gebruik, hergebruik en de herbestemming van het beschermde onroerend erfgoed. Om te komen tot een gedragen visie, gestoeld op de praktijk, werd binnen mijn administratie een gedragen traject georganiseerd.

2) Initiatieven 2016

Initiatief 28: Opmaken van een raamwerk over gebruik en hergebruik religieus erfgoed

Aansluitend op het raamwerk over gebruik, hergebruik en herbestemming van beschermd onroerend erfgoed, dat begin 2016 gecommuniceerd zal worden, focus ik daarna in het bijzonder op het gebruik, hergebruik en de herbestemming van beschermde kerken. Dit blijft een actuele problematiek die om een voorzichtige en weloverwogen aanpak vraagt. De opmaak van dit raamwerk

gebeurt uiteraard in samenwerking met het CRKC en in afstemming met het domein Cultuur voor het roerend religieus erfgoed.

Initiatief 29: Opmaken van typevoorschriften voor waardevolle erfgoedelementen in erfgoedlandschappen

In 2016 plant mijn collega bevoegd voor Omgeving een herziening van het typevoorschriftenbesluit. Ik zal hieraan meewerken door een eerste set aan typevoorschriften uit te werken voor de meest voorkomende erfgoedelementen in erfgoedlandschappen.

OD 5.2. Het beleidsveld onroerend erfgoed participeert aan de discussie rond klimaatverandering en legt de nadruk op hergebruik en zuinig ruimte- en materiaalgebruik

1) Stand van zaken 2015

Het energiezuinig maken van erfgoedgebouwen heeft nog niet voldoende ingang gevonden. Het toepassen van energiebesparende maatregelen is soms moeilijk verzoenbaar met het behoud van de erfgoedwaarden van het gebouw. Er is soms ook onzekerheid over de technische gevolgen van energiebesparende maatregelen. Deze kunnen, bij ondoordachte toepassing, leiden tot vervolgschade of het veroorzaken van een versnelde degradatie van een gebouw of van onderdelen ervan. Er moet dus in vele gevallen naar specifieke oplossingen op maat worden gezocht. Met middelen uit het Vlaams Klimaatfonds werd daarom gestart met het opleiden van specifieke energieconsulenten voor onroerend erfgoed. Dit project loopt nog tot 2020 en gebeurt in samenwerking met het Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf (WTCB). Er zijn al didactische instrumenten ontwikkeld en enkele cases worden opgevolgd voor de uitwerking van het opleidingstraject. Hierop volgend wordt ook een erkenningsmethodiek ontwikkeld. Het WTCB bereidt tevens de opstart van een digitaal erfgoedenergieloket voor.

2) Initiatieven 2016

Initiatief 30: Publiceren van de resultaten van het onderzoek naar energiezuinige maatregelen in woningen met erfgoedwaarde

In 2016 wordt het onderzoek naar energiezuinige maatregelen in woningen met erfgoedwaarde afgerond. De resultaten van deze externe studie, die vier jaar in beslag heeft genomen, worden gepubliceerd. Op basis van de resultaten werk ik samen met de minister bevoegd voor Energie een conceptnota "Energiezuinige maatregelen en onroerend erfgoedzorg" uit die o.m. voorstellen bevat om de energieprestaties van onroerend erfgoed met een woonfunctie te verbeteren door het aanreiken van alternatieve methodes, technieken, materialen en producten.

OD 5.3. De onderzoeksresultaten rond de waardebepaling van onroerend erfgoed worden ruim verspreid en worden mee ingezet om te komen tot een breed gedragen onroerenderfgoedzorg*1) Stand van zaken 2015*

Onroerend erfgoed is geen statisch gegeven en de zorg voor het onroerend erfgoed gebeurt niet in een vacuüm. Verschillende evoluties en trends beïnvloeden de manier waarop we met het erfgoed omgaan en hoe we ernaar kijken. Het onderzoeksrapport over de impact van maatschappelijke trends op het onroerend erfgoed, onder andere gebaseerd op de resultaten van een bevraging van verschillende stakeholders, is opgeleverd. Deze resultaten worden eind dit jaar bekend gemaakt en gepubliceerd.

Hieropvolgend werd een kaderstelling opgemaakt om de maatschappelijke waarde van het onroerend erfgoed in onze samenleving nader te onderzoeken. In 2015 wordt gestart met een eerste deelproject dat de woongenotswaarde van het onroerend erfgoed in kaart zal brengen. De woongenotswaarde is de waarde van de historische kenmerken van de bebouwing en haar omgeving, die tot uitdrukking komt in de prijs van een woning. Dit kan worden bepaald aan de hand van een hedonische prijzenmethode.

2) Initiatieven 2016

Initiatief 31: Onderzoeken van de maatschappelijke waarde van onroerend erfgoed in onze samenleving

In 2016 worden de resultaten over de woongenotswaarde van onroerend erfgoed opgeleverd. Een tweede deelproject in het kader van het onderzoek naar de maatschappelijke waarde van onroerend erfgoed wordt opgestart, namelijk een onderzoek over de betalingsbereidheid voor onroerend erfgoed. Dit zal ons inzicht geven in de hoeveelheid geld die mensen overhebben voor het behoud van dit erfgoed. Opgeteld levert de som van alle individuele items van betalingsbereidheid een inschatting van de maatschappelijke baten van een project. In een maatschappelijke kosten-batenanalyse worden deze dan afgewogen tegenover de maatschappelijke kosten van overheidsinvesteringen met als resultaat een welvaartseconomische analyse van overheidsbestedingen.

BIJLAGE 1: OVERZICHT INITIATIEVEN 2016

- Initiatief 1: Aanpassen van de regelgeving aan het kerntakenplan
- Initiatief 2: Opstellen van een methodologie voor de opmaak van een onroerenderfgoedrichtplan
- Initiatief 3: Opstarten van het Vlaamse depotnetwerk
- Initiatief 4: Uitvoeren van het gewijzigde Varenderfgoeddecreet
- Initiatief 5: Vrijstellingen verkrijgen voor varend erfgoed
- Initiatief 6: Monitoren en voorbereiden van de evaluatie van de regelgeving
- Initiatief 7: Opleveren van de Erfgoedbalans
- Initiatief 8: Blijvend werken aan een cultuurverandering
- Initiatief 9: Verder uitbouwen van het structureel overleg met onroerenderfgoedgemeenten en IOED'en
- Initiatief 10: Implementeren van het kerntakenplan in samenwerking met het gemeentelijke niveau
- Initiatief 11: Uitwerken van een handleiding voor de lokale besturen voor de inventarisatie van het lokaal onroerend erfgoed
- Initiatief 12: Conserveren en ontsluiten van De Kogge in samenwerking met de stad Antwerpen
- Initiatief 13: Complementair samenwerken met de gesubsidieerde partners
- Initiatief 14: Organiseren en toekennen van de eerste Onroerenderfgoedprijs
- Initiatief 15: Beter leren kennen van de eigenaars en beheerders van onroerend erfgoed
- Initiatief 16: Uitwerken van een referentiekader voor kandidaat-werelderfgoederen
- Initiatief 17: Meewerken aan initiatieven die de aandacht vestigen op het erfgoed in Europa als verbindende factor
- Initiatief 18: De doelmatigheid van het bestaande instrumentarium voor het vrijwaren van de erfgoedwaarden wordt onderzocht
- Initiatief 19: Gefaseerd vaststellen van de inventarissen van onroerend erfgoed
- Initiatief 20: Verder inventariseren en beschermen in hanteerbare deelpakketten
- Initiatief 21: Opmaken van een generiek afwegingskader voor toelatingen en adviezen
- Initiatief 22: Maximaal digitaliseren van de dienstverlening
- Initiatief 23: Starten met het opleggen van bestuurlijke maatregelen en met het terugvorderen van premies
- Initiatief 24: Organiseren van een opleiding voor gemeentelijke verbalisanten
- Initiatief 25: Ontwerpen van een evenwichtig financieringsstelsel
- Initiatief 26: Opdriven van het investeringsritme van de Vlaamse Erfgoedkluis
- Initiatief 27: Herzien en actualiseren van de satellietrekening onroerend erfgoed
- Initiatief 28: Opmaken van een raamwerk over gebruik en hergebruik religieus erfgoed
- Initiatief 29: Opmaken van typevoorschriften voor waardevolle erfgoedelementen in erfgoedlandschappen
- Initiatief 30: Publiceren van de resultaten van het onderzoek naar energiezuinige maatregelen in woningen met erfgoedwaarde
- Initiatief 31: Onderzoeken van de maatschappelijke waarde van onroerend erfgoed in onze samenleving

BIJLAGE 2: REGELGEVINGSAGENDA

Minister	Titel van het initiatief	Status van het initiatief
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	Ontwerp van decreet houdende wijziging van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en van diverse decreten wat betreft de uitvoering van het kerntakenplan van het agentschap Onroerend Erfgoed en wat betreft technische aanpassingen	Taal- en wetgevingstechnisch advies ontvangen op 12/08/2015
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de uitvoering van het decreet van 29 maart 2002 tot bescherming van varend erfgoed	Tweede principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering op 2/10/2015
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	Besluit van de Vlaamse Regering houdende wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 en van diverse besluiten wat betreft technische aanpassingen en archeologie en houdende vaststelling van lijst van aangeduide erkende archeologen	Eerste principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering op 17/07/2015
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	Besluit van de Vlaamse Regering houdende wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 en van diverse besluiten van de Vlaamse Regering ter uitvoering van het kerntakenplan van het agentschap Onroerend Erfgoed	Ontwerp is af maar alvorens officiële stappen te kunnen nemen moet het Onroerenderfgoeddecreet gewijzigd zijn
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	Ministerieel besluit tot vaststelling van de herkenningstekens voor beschermd onroerend erfgoed	MB 03/03/2015, BS 05/03/2015
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	Ministerieel besluit tot bepaling van bijkomende structurele voorafnames voor de toekenning van een erfgoedpremie	MB 16/03/2015, BS 16/04/2015

minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	volgens de bijzondere procedure	
Minister-president Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	Ministerieel besluit tot vaststelling van een wedstrijdreglement voor de jaarlijkse toekenning van de Onroerenderfgoedprijs	MB 16/03/2015, BS 16/04/2015
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	Ministerieel besluit tot vaststelling van de werkzaamheden, beheersmaatregelen en diensten die op forfaitaire basis in aanmerking komen voor een erfgoedpremie	MB 05/06/2015, MB 02/07/2015
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	Ministerieel besluit tot vaststelling van de inventaris van archeologische zones	MB 17/07/2015, BS 03/08/2015
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	Ministerieel besluit tot vaststelling van de inventaris van bouwkundig erfgoed	MB 17/07/2015, BS 03/08/2015
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	Ministerieel besluit tot vaststelling van de inventaris van historische tuinen en parken	MB 17/07/2015, BS 03/08/2015
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	Ministerieel besluit tot vaststelling van de inventaris van de beplantingen met erfgoedwaarde	MB 17/07/2015, BS 03/08/2015
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	Ministerieel besluit tot vaststelling van de inventaris van de landschapsatlas	MB 17/07/2015, BS 03/08/2015
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	Ministerieel besluit tot opheffing van het ministerieel besluit van 19 juni 2013 houdende samenstelling van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van het	Taal- en wetgevingstechnisch advies ontvangen op 30/07/2015

Beleid en Onroerend Erfgoed	Vlaamse Gewest en tot toekenning van eervol ontslag aan de voorzitter, ondervoorzitters en leden	Het advies van Inspectie van Financiën werd gevraagd op 2/10/2015.
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	Ministerieel besluit tot vaststelling van de code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren	Taal- en wetgevingstechnisch advies ontvangen op 11/08/2015
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed + Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw	Uitwerken afgestemde regelgeving voor één geïntegreerde, gebiedsgerichte beheersplanning voor landschap, natuur en bos (uitvoering van art. 8.1.3. van Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013) door voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering betreffende de natuurbeheerplannen en de erkenning van de natuurreservaten	Eerste principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering op 14/03/2015
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed + Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Financiën, Begroting en Energie	Fiscale maatregelen t.b.v. het behoud en beheer van beschermd onroerend erfgoed in de Vlaamse Codex Fiscaliteit	In voorbereiding (cf. SD 4, OD 4.1.)

BIJLAGE 3: OPVOLGING MOTIES EN RESOLUTIES

Motie van de dames Manuela Van Werde en Sabine de Bethune, de heer Jean-Jacques De Gucht, de dames Cathy Coudyser en Karin Brouwers en de heer Karim Van Overmeire tot besluit van de in commissie besproken beleidsnota Onroerend Erfgoed 2014-2019 [Stukken in het dossier: 146 (2014-2015)]

In de Motie vraagt de Vlaamse Regering bij de uitvoering van het beleid inzake onroerend erfgoed:

1. **bij de implementatie van het decreet ruime aandacht te schenken aan:**
 - a. **begeleiding en ondersteuning van de lokale besturen en belangengroepen;**
Komt overeen met OD 2.2. Het agentschap Onroerend Erfgoed begeleidt de lokale besturen bij het uitbouwen van een lokaal onroerenderfgoedbeleid, initiatieven 9 (structureel overleg onroerenderfgoedgemeenten en IOED'en), 10 (implementeren kerntakenplan i.s.m. de gemeenten) en 11 (handleiding inventariseren voor de lokale besturen).
 - b. **afstemming met andere regelgeving, in het bijzonder m.b.t. de beleidsdomeinen Ruimtelijke Ordening (planning, vergunning, handhaving), Natuur en Mobiliteit (onder meer voetwegen);**
Samenwerking met Natuur zit vervat in OD 1.1. Het Onroerenderfgoeddecreet treedt in werking en zorgt voor vernieuwing en ontwikkeling in het beleidsveld (geïntegreerde beheersplannen voor natuur, bos en landschap).
Samenwerking met Mobiliteit zit vervat in OD 1.2. De uitvoering van het vernieuwde Varenderfgoeddecreet start en geeft zo zuurstof aan het varenderfgoedbeleid, initiatief 5 (vrijstellingen voor varend erfgoed).
Samenwerking diverse beleidsvelden zit vervat in OD 2.1. Het agentschap Onroerend Erfgoed wordt een oplossingsgerichte en proactieve projectpartner in nauwe samenwerking met andere beleidsvelden en overheden.
Samenwerking met Ruimtelijke Ordening zit vervat in 5.1. De zorg voor het onroerend erfgoed impliceert duurzaam ruimtegebruik en stimuleert de ruimtelijke kwaliteit (bijdrage Beleidsplan Ruimte), initiatief 28 (typevoorschriften voor waardevolle erfgoedelementen in erfgoedlandschappen).
2. **bij de evaluatie en eventuele bijsturing van de regelgeving aandacht te hebben voor rechtszekerheid en duidelijke overgangsbepalingen;**
Zit vervat in OD 1.3. Een performant functionerend regelgevend kader wordt gewaarborgd door regelmatige evaluatie en eventuele bijsturing.
3. **werk te maken van een cultuurromslag bij het agentschap Onroerend Erfgoed en te focussen op een oplossingsgerichte, betrouwbare en proactieve administratie in dialoog met andere actoren en beleidsdomeinen;**
Komt overeen met OD 2.1. Het agentschap Onroerend Erfgoed wordt een oplossingsgerichte en proactieve projectpartner in nauwe samenwerking met andere beleidsvelden en overheden.
4. **actief in te zetten op de ontsluiting van waardevol erfgoed voor een breed publiek en daarbij onder meer te zoeken naar synergiën met Toerisme en Cultuur;**

Samenwerking met Cultuur zit vervat in OD 1.1. Het Onroerenderfgoeddecreet treedt in werking en zorgt voor vernieuwing en ontwikkeling in het beleidsveld (depotnetwerk) en in OD 2.4. Het Vlaamse erfgoedbeleid positioneert zich in een brede Europese en internationale context en focust op erfgoed als een bindende factor voor een duurzame samenleving, initiatief 17 (Europese erfgoed als verbindende factor).

Samenwerking met Toerisme zit vervat in OD 2.1. Het agentschap Onroerend Erfgoed wordt een oplossingsgerichte en proactieve projectpartner in nauwe samenwerking met andere beleidsvelden en overheden (inspiratiegids toeristische erfgoedontsluiting).

Sluit ook aan bij OD 3.3. Het agentschap Onroerend Erfgoed digitaliseert de dienstverleningsproducten en zet in op een maximale digitale ontsluiting van kennis ten behoeve van haar partners.

5. te bouwen aan een breed draagvlak voor het behoud en de herbestemming van onroerend erfgoed in Vlaanderen, onder meer door:

Draagvlakverbreding zit vervat in OD 2.3. De nauwe samenwerking tussen en met partnerorganisaties leidt tot een grotere betrokkenheid van eigenaars en beheerders.

Herbestemming zit vervat in OD 5.1. De zorg voor onroerend erfgoed impliceert duurzaam ruimtegebruik en stimuleert de ruimtelijke kwaliteit (raamwerk over gebruik, hergebruik en herbestemming van beschermd waardevol erfgoed), initiatief 27 (raamwerk over gebruik en hergebruik van religieus erfgoed).

a. een nauwe samenwerking en overleg met alle betrokkenen, beleidsniveaus en beleidsvelden, onder meer via het ontwikkelen van algemene afwegingskaders;

Komt overeen met OD 3.2. Het agentschap Onroerend Erfgoed ontwikkelt afwegingskaders en vertaalt deze naar publiek toegankelijke handleidingen.

b. een maximale transparantie in het beleid t.a.v. inventarisatie, bescherming en premies;

Zit vervat in OD 3.2. Het agentschap Onroerend Erfgoed ontwikkelt afwegingskaders en vertaalt deze naar publiek toegankelijke handleidingen.

c. de uitbouw van een oplossingsgerichte en proactieve administratie;

Zit vervat in OD 2.1. Het agentschap Onroerend Erfgoed wordt een oplossingsgerichte en proactieve projectpartner in nauwe samenwerking met andere beleidsvelden en overheden.

6. maximaal in te zetten op de begeleiding en ondersteuning van lokale besturen en op intergemeentelijke samenwerking met het oog op een grotere autonomie en een coherente rolverdeling met voldoende aandacht voor de capaciteiten en behoeften van de lokale bestuursniveaus en intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten;

Zit vervat in OD 2.2. Het agentschap Onroerend Erfgoed begeleidt de lokale besturen bij het uitbouwen van een lokaal onroerenderfgoedbeleid initiatieven 9 (structureel overleg onroerenderfgoedgemeenten en IOED'en), 10 (implementeren kerntakenplan i.s.m. de gemeenten) en 11 (handleiding inventariseren voor de lokale besturen).

- 7. bij de erkenning en subsidiëring van intergemeentelijke onroerendergoeddiensten mattheuseffecten te voorkomen door in bodem- en plafondniveaus te voorzien om kleinere gemeenten ook te ondersteunen bij de uitbouw van hun lokale erfgoedbeleid;**
Zit vervat in OD 2.2. Het agentschap Onroerend Erfgoed begeleidt de lokale besturen bij het uitbouwen van een lokaal onroerendergoedbeleid.
- 8. te onderzoeken of andere sites en relicten van WO I in aanmerking komen voor de erkenning als UNESCO-werelderfgoed;**
Zit vervat in OD 2.4. Het Vlaamse erfgoedbeleid positioneert zich in een brede Europese en internationale context en focust op erfgoed als een bindende factor voor een duurzame samenleving (erfgoed van de Eerste Wereldoorlog op de UNESCO-werelderfgoedlijst).
- 9. te zorgen voor een structurele oplossing voor de problematiek van de wachtlijsten en de toenemende kosten voor het behoud en de restauratie van onroerend erfgoed, door:**
- a. alle factoren duidelijk in kaart te brengen;**
Zit vervat in OD 4.1. Het premiestelsel wordt selectief ingezet en geflankeerd door fiscale stimulansen voor investeringen in onroerend erfgoed (onderzoeken van de efficiëntie en effectiviteit van het huidige premiestelsel), initiatief 25 (richtlijnen voor de selectievere toekenning van premies).
- b. na te gaan in hoeverre de kwaliteitslabels voor ontwerpers en OE-ondernemers en de technische eisen m.b.t. de restauratie moeten worden bijgesteld vanuit de focus op werkbaarheid en betaalbaarheid van de regelgeving;**
Zit vervat in OD 1.3. Een performant functionerend regelgevend kader wordt gewaarborgd door regelmatige evaluatie en eventuele bijsturing.
- c. te zoeken naar aanvullende en alternatieve financieringsmogelijkheden en fiscale stimuli, die een kwalitatief beheer bevorderen en belonen;**
Komt overeen met OD 4.1. Het premiestelsel wordt selectief ingezet en geflankeerd door fiscale stimulansen voor investeringen in onroerend erfgoed.
- d. de restauratiepremie te focussen op die werken die werkelijk bijdragen tot het behoud of het herstel van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken en een langetermijnvisie ondersteunen;**
Zit vervat in OD 4.1. Het premiestelsel wordt selectief ingezet en geflankeerd door fiscale stimulansen voor investeringen in onroerend erfgoed.
- 10. bij de implementatie van het onderdeel 'archeologie' rekening te houden met de werkbaarheid en betaalbaarheid van het onroerendergoedbeleid en een maximaal draagvlak, door:**

a. bij de afbakening van de archeologische zones maximaal in te zetten op de zones waar maximale kenniswinst te halen valt;

Zit vervat in OD 3.1. De doelmatigheid van het beschermingsinstrumentarium wordt onderzocht en het inventariseren en beschermen van onroerend erfgoed gebeurt aan de hand van hanteerbare deelpakketten (vaststellen archeologische zones), initiatief 20 (verder inventariseren en beschermen in hanteerbare deelpakketten).

b. voldoende rekening te houden met de economische gevolgen van eventuele afbakening en vaststelling van archeologische zone;

Zit vervat in OD 3.1. De doelmatigheid van het beschermingsinstrumentarium wordt onderzocht en het inventariseren en beschermen van onroerend erfgoed gebeurt aan de hand van hanteerbare deelpakketten.

11. bij de herevaluatie en verfijning van de beschermingsbesluiten:

a. blijvende zorg aan de dag te leggen voor het behoud van onroerend erfgoed in Vlaanderen;

Zit vervat in OD 3.1. De doelmatigheid van het beschermingsinstrumentarium wordt onderzocht en het inventariseren en beschermen van onroerend erfgoed gebeurt aan de hand van hanteerbare deelpakketten.

b. in te zetten op transparantie en duidelijkheid t.a.v. alle actoren, meer bepaald inzake de timing van het actieplan;

Zit vervat in OD 3.1. De doelmatigheid van het beschermingsinstrumentarium wordt onderzocht en het inventariseren en beschermen van onroerend erfgoed gebeurt aan de hand van hanteerbare deelpakketten.

c. transparant en tijdig te communiceren met alle betrokken actoren, en in het bijzonder in vooroverleg te treden met de eigenaars en gebruikers;

Zit vervat in OD 2.1. Het agentschap Onroerend Erfgoed wordt een oplossingsgerichte en proactieve projectpartner in nauwe samenwerking met andere beleidsvelden en overheden (nieuwe communicatiestrategie gebaseerd op klantentevredenheidsonderzoek, overleg met belanghebbenden), initiatief 8 (blijvend werken aan klantentevredenheid).

Zit vervat in OD 2.3. De nauwe samenwerking tussen en met partnerorganisaties leidt tot een grotere betrokkenheid van eigenaars en beheerders, initiatieven 13 (complementair samenwerken met de gesubsidieerde partners) en 15 (onderzoeken naar de karakteristieken van prioritaire doelgroepen).

d. maximale afstemming te garanderen t.a.v. de regelgeving binnen andere beleidsdomeinen, in het bijzonder m.b.t. Ruimtelijke Ordening en Natuur;

Samenwerking met Natuur zit vervat in OD 1.1. Het Onroerenderfgoeddecreet treedt in werking en zorgt voor vernieuwing en ontwikkeling in het beleidsveld (geïntegreerde beheersplannen voor natuur, bos en landschap).

Samenwerking met Ruimtelijke Ordening zit vervat in 5.1. De zorg voor het onroerend erfgoed impliceert duurzaam ruimtegebruik en stimuleert de ruimtelijke kwaliteit (bijdrage Beleidsplan Ruimte), initiatief 28 (typevoorschriften voor waardevolle erfgoedelementen in erfgoedlandschappen).

- 12. de nodige aandacht te hebben voor de context en de gebiedsgerichte en geïntegreerde benadering van erfgoed met het oog op een kwaliteitsvolle woon- en leefomgeving en de identiteit en de herkenbaarheid van onze dorpen, steden en regio's door:**
- a. erfgoed in te schakelen in de veranderende maatschappij;**
Zit vervat in OD 5.1. De zorg voor onroerend erfgoed impliceert duurzaam ruimtegebruik en stimuleert de ruimtelijke kwaliteit, initiatief 27 (raamwerk over gebruik en hergebruik religieus erfgoed).
Sluit aan bij OD 5.2. Het beleidsveld onroerend erfgoed participeert aan de discussie rond klimaatverandering en legt de nadruk op hergebruik en zuinig ruimte- en materiaalgebruik, initiatief 29 (onderzoek naar energiezuinige maatregelen in woningen met erfgoedwaarde).
 - b. in te zetten op maximale openstelling en toegankelijkheid;**
Zit vervat in OD 2.1. Het agentschap Onroerend Erfgoed wordt een oplossingsgerichte en proactieve projectpartner in nauwe samenwerking met andere beleidsvelden en overheden (afstemming onroerend erfgoed en toegankelijkheid).
 - c. tijdig een wetenschappelijk onderbouwde input voor ruimtelijke planprocessen in te brengen in het proces;**
Sluit aan bij OD 2.1. Het agentschap Onroerend Erfgoed wordt een oplossingsgerichte en proactieve projectpartner in nauwe samenwerking met andere beleidsvelden en overheden.
Zit vervat in OD 5.1. De zorg voor het onroerend erfgoed impliceert duurzaam ruimtegebruik en stimuleert de ruimtelijke kwaliteit (meewerken aan beleidsplan ruimte), initiatief 28 (typevoorschriften voor waardevolle erfgoedelementen in erfgoedlandschappen).
 - d. erfgoeditems altijd in hun ruimtelijke en maatschappelijke context te plaatsen;**
Sluit aan bij OD 5.3. De onderzoeksresultaten rond de waardebeoordeling van onroerend erfgoed worden ruim verspreid en worden mee ingezet om te komen tot een breed gedragen onroerenderfgoedzorg, initiatief 30 (onderzoeken van de maatschappelijke waarde van onroerend erfgoed in onze samenleving).
- 13. aandacht te hebben voor de ruimtelijke draagkracht van de omgeving bij het onderzoek en de advisering t.a.v. herbestemmingen van onroerend erfgoed;**
Zit vervat in OD 5.1. De zorg voor onroerend erfgoed impliceert duurzaam ruimtegebruik en stimuleert de ruimtelijke kwaliteit (raamwerk over gebruik, hergebruik en herbestemming), initiatief 27 (raamwerk over gebruik en hergebruik van religieus erfgoed).
- 14. bij de uitwerking van de afwegingskaders voor adviezen en toelatingen in dialoog te gaan met alle betrokken ministers en beleidsdomeinen;**
Zit vervat in OD 3.2. Het agentschap Onroerend Erfgoed ontwikkelt afwegingskaders en vertaalt deze naar publiek toegankelijke handleidingen.
- 15. haar voorbeeldfunctie op te nemen door haar eigen erfgoed als een goed huisvader te beheren.**
Zit vervat in OD 2.1. Het agentschap Onroerend Erfgoed wordt een oplossingsgerichte en proactieve projectpartner in nauwe samenwerking met andere beleidsvelden en overheden.

BIJLAGE 4: OPVOLGING AANBEVELINGEN REKENHOF

Het Vlaams Parlement wenst dat de Vlaamse Regering in de beleidsbrieven vermeldt welk gevolg ze heeft gegeven aan de aanbevelingen van het Rekenhof.

Voor het beleidsveld Onroerend Erfgoed werden volgende aanbevelingen geformuleerd:

Rekenhofrapporten stuknr.	Aanbeveling
Beleidsruimte voor monumentenzorg, rekeningenboek voor 2012-2013 (2013-2014) Nr. 1	<p>Het is aangewezen de sectorale bepaling dat meerjarenovereenkomsten gespreid in de tijd kunnen worden vastgelegd, te heroverwogen in het licht van het rekendecreet.</p> <p>Rapportage</p> <p>De aanbeveling is zonder voorwerp geworden aangezien er geen nieuwe meerjarenovereenkomsten worden gesloten volgens het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten. Het is wel mogelijk dat meerjarige subsidiëringsovereenkomsten in onderlinge overeenstemming kunnen gewijzigd worden door middel van addenda en dit overeenkomstig de regels die golden voor de inwerkingtreding van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 (decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 2015, hoofdstuk 10, afdeling 1, art. 59).</p>

BIJLAGE 5: OPVOLGING ARRESTEN GRONDWETTELIJK HOF

Op 16 april 2014 werd een beroep bij het Grondwettelijk Hof ingesteld tot vernietiging van hoofdstuk 6 (artikelen 6.1.1. tot 6.5.4.) en artikel 10.2.2. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.

Het beroep werd grotendeels verworpen. Het beroep vernietigt enkel de laatste zin van artikel 6.1.2 van het Vlaamse decreet van 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed.

Artikel 6.1.2. luidt als volgt: *“Art. 6.1.2. De door de Vlaamse Regering daartoe aangewezen ambtenaren hebben voor het onderzoek naar de erfgoedwaarden toegang tot de archeologische sites, monumenten, cultuurhistorische landschappen en stads- en dorpsgezichten die in aanmerking komen voor bescherming. Tot particuliere woningen en bedrijfslokalen hebben ze evenwel alleen toegang tussen negen uur en eenentwintig uur en met machtiging van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg. De machtiging wordt gevraagd bij eenzijdig verzoekschrift overeenkomstig artikel 1025 tot en met 1034 van het Gerechtelijk Wetboek.”* Het Grondwettelijk Hof motiveert dat de inleiding bij eenzijdig verzoekschrift als gevolg heeft dat de zakelijkrechthouder, bewoner of gebruiker van het goed dat voor voorlopige bescherming in aanmerking komt, kan worden geconfronteerd met een uitvoerbare rechterlijke beslissing die de toegang tot zijn woning of bedrijfslokalen toestaat, zonder dat hij hieromtrent voorafgaandelijk tegenspraak heeft kunnen voeren. Het onderzoek naar de beschermenswaardigheid van de waardevolle elementen die zich bevinden in een onroerend goed dat voor bescherming in aanmerking komt, vereist op zich niet dat afbreuk wordt gedaan aan het recht op tegenspraak. Een toegang tot een woning of een bedrijfslokaal na toestemming van de zakelijkrechthouder, bewoner of gebruiker ervan, of, bij gebreke daarvan, een rechterlijke machtiging na een op tegenspraak gevoerde procedure, volstaan in beginsel om die doelstelling na te streven. In zoverre de machtiging om particuliere woningen en bedrijfslokalen te bezoeken dient te worden gevraagd « bij eenzijdig verzoekschrift overeenkomstig artikel 1025 tot en met 1034 van het Gerechtelijk Wetboek », doet de bestreden bepaling op onevenredige wijze afbreuk aan het recht op onschendbaarheid van de woning. Daarom wordt de laatste zin van artikel 6.2.1. vernietigd.

Bij een volgende decreetswijziging zal deze zin dan ook uit het Onroerenderfgoeddecreet worden geschrapt.